



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

בפני כב' השופט יחזקאל קינר

תובעים עמותת המצפה לישראל
ע"י ב"כ עוה"ד אליעד שרגא והילה מזרחי

נגד

נתבעים 1. העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה
2. עיריית נתניה
ע"י ב"כ עו"ד רינת טוב כהן

פסק דין

לפניי תביעה בגין טענה להפרת התקשרות חוזית בין הצדדים, המערבת היבטים חוזיים מחד ושאלות בדבר זכויות יסוד מאידך.

רקע

1. התובעת (להלן גם: "העמותה"), המייצגת את קהילת עדי יהוה בישראל (להלן: "עדי יהוה" או "הקהילה" או "הארגון"), ביקשה לשכור מקום לקיום פעילותה, ובאה בדברים בעניין זה עם מנהלת בית הספר היסודי ממלכתי "רזיאל" בנתניה (להלן: "המנהלת" ו"בית הספר" בהתאמה).

2. ביום 18.11.08 נחתם מסמך קצר בן עמוד אחד בעניין זה (להלן: "ההסכם"), אשר תוכנו המלא (למעט פרטים שאינם רלבנטיים) יובא להלן:

"סיכום דברים בדבר השכרת כיתה, בי"ס רזיאל, לפעילות

1. מוסכם על הצדדים ש:

א. ביה"ס "רזיאל" יעמיד לרשותו של גיאורגי בריאשוולי, נציג עמותת ה"מצפה לישראל", כיתת לימוד לפעם בשבוע, ימי שלישי, בין השעות 18:30 – 21:30, לצורך הרצאות מטעם עמותת ה"מצפה לישראל".

ב. מר גיאורגי בריאשוולי, ימציא להנהלת בי"ס, אישור ביצוע ביטוח לפני תחילת הפעילות.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 ג. כל האחריות לגבי נזקים או נפגעים במהלך פעילות זו היא באחריותו הבלעדית של
- 2 גיאורגי בריאשווילי.
- 3 ד. מידי חודש יעביר מר גיאורגי בריאשווילי לביה"ס סכום עפ"י המפורט להלן:
- 4 התשלום יבוצע עד ל-5 לחודש העוקב לביצוע הפעילות.
- 5 ה. תחילת הפעילות תהיה ב-2.12.08 ולאחר המצאת אישור ביטוח מצד מר גיאורגי
- 6 בריאשווילי ולאחר שהנהלת ביה"ס תקבל אישור הפעלה ממשד החינוך".
- 7
- 8 בכותרת המסמך המודפס מופיעים שמות עיריית נתניה, בית הספר ומשרד החינוך, ועל
- 9 המסמך חתמו המנהל וגיאורגי בריאשווילי (להלן: "בריאשווילי").
- 10
- 11 3. לפי טענת הנתבעות, בטרם פנתה המנהלת לקבלת האישורים הנדרשים התברר לה כי אין
- 12 מדובר בהרצאות תמימות, אלא בקיום פעילות דתית של גוף נוצרי מיסיונרי שאמונותיו
- 13 נוגדות את מטרות החינוך הממלכתי. לפיכך, לאחר שהוברר למנהלת כי העירייה לא תאשר
- 14 את הפעילות האמורה בין כותלי בית הספר, הודיעה לבריאשווילי ביום 24.11.08 על ביטול
- 15 ההסדר לאור טיב פעילות העמותה.
- 16
- 17 4. באותו יום, 24.11.08, שלחו ב"כ העמותה מכתב למנהלת בו הביעו התנגדות נחרצת
- 18 להודעתה וטענו כי הודעת הביטול מהווה הפרה יסודית של ההסכם ונובעת משיקולים זרים
- 19 העולים כדי הפליה דתית פסולה, ומהווים פגיעה חמורה בחופש הדת והפולחן של העמותה.
- 20 המנהלת נדרשה לחזור בה מהודעת הביטול וכן צוין כי ייתבע פיצוי כספי בגין הנזקים
- 21 שנגרמו וייגרמו.
- 22
- 23 במכתב תשובה מיום 3.12.08 מטעם הלשכה המשפטית של הנתבעת 2 (להלן: "העירייה")
- 24 נטען כי כל התקשרות חוזית להשכרת מבנים בבית הספר (שאינו מהווה אישיות משפטית)
- 25 נעשית אך ורק באמצעות הנתבעת 1 (להלן: "העמותה העירונית"), ומנהלת בית הספר אינה
- 26 מוסמכת להתחייב בשם העירייה או בשם העמותה העירונית, ולכן ההסכם אינו מחייב. כמו
- 27 כן, נטען כי המסמך חייב את המנהלת לקבל אישור מגורמי החינוך הממונים עליה, וכי עקב
- 28 טעות סופר נרשם בהסכם כי האישור נדרש מ"משרד החינוך" במקום מ"מנהל החינוך"
- 29 (השייך לעיריית נתניה). כן נטען כי ההתקשרות נוגדת את התחייבויות העמותה העירונית
- 30 והעירייה כלפי המתנ"ס הפועל במקום.
- 31 עוד הועלו במכתב טענות להעלמת מידע לגבי טיב הפעילות של העמותה, לפעילות קטינים
- 32 במקום ולאפשרות חשיפתם לפעילות העמותה, לפגיעה בהם ואף להמרת דת.
- 33 נדחתה דרישת העמותה לאכיפת ההסכם ו/או לפיצוי כספי.
- 34



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

התביעה

5. בתביעה שהגישה העמותה נגד הנתבעות תוארה השתלשלות העניינים דלעיל, ובית המשפט התבקש לאכוף את ההסכם, כך שהעמותה תוכל לקיים הרצאות בכיתת לימוד בבית הספר, וכן התבקש פיצוי בסך 50,000 ש"ח בגין עגמת נפש, וכן פיצוי סטטוטורי ללא הוכחת נזק בסך 58,500 ש"ח בגין אפליה פסולה.

עיקרי טענות התובעת

6. ההסכם מחייב והמנהלת הייתה מוסמכת לחתום עליו כשליחה של עיריית נתניה ומשרד החינוך והתרבות. לא הוכח כי המנהלת לא הייתה מוסמכת לחתום בשמן על הסכם כאמור. יש לדחות גם את טענת הנתבעות המבוססת על סעיף 203 לפקודת העיריות [נוסח חדש] (להלן: "פקודת העיריות").

7. התנאי של אישור משרד החינוך אינו תנאי מתלה, אלא תנאי טכני כמו המצאת ביטוח על ידי התובעת, זאת, הן לפי נוסח הסעיף הרלבנטי, והן לפי אומד דעת הצדדים. לעניין זה אין זה משנה אם נפלה טעות קולמוס אם לאו בהסכם, שכן אין מדובר בתנאי מתלה, וההסכם תקף מרגע כריתתו. יותר מכך, המנהלת לא פעלה להשגת האישור הנדרש לפי ההסכם, ובכך מנעה קיומו של התנאי המתלה, ולכן לא ניתן להסתמך עליו.

8. אין מדובר בחוזה בלתי חוקי או בכזה הנוגד את תקנת הציבור. יש לדחות את כל הטענות נגד העמותה, אשר נובעות מדעות קדומות ואינן נכונות.

9. יש לדחות את הטענה בדבר טעות ו/או הטעיה. בריאשווילי גילה את כל אשר היה עליו לגלות ורלבנטי לגבי ההתקשרות בחוזה. הפרטים שנמסרו איפשרו לתובעת לגלות על נקלה כי העמותה מייצגת את עדי יהודה בישראל. לא ניתן לדרוש ממי שמתקשר בהסכם לגלות את דתו במסגרת חובת הגילוי.

10. החוזה הופר על ידי הנתבעות הפרה פסולה ויש להורות על אכיפתו.

11. התנהלות הנתבעות מהווה אפליה הפוגעת בזכויות שיש לעמותה מכוח חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ובזכות התובעת לשוויון ולחינוך.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

12. התנהלות הנתבעות פוגעת בחופש הדת, הפולחן, המצפון והאמונה של העמותה.
13. ככל שקיימת התנגשות בין זכויות – זכות העמותה לקיים את הפעילות גוברת. זכויות העמותה הן זכויות על חוקתיות הגוברות על חוק רגיל. הפגיעה בזכויות היסוד של העמותה אינה עומדת בפסקת ההגבלה שבסעיף 8 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (להלן: "פסקת ההגבלה").
14. הנתבעות הפרו את חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000 (להלן: "חוק איסור הפליה").
15. הנתבעות הפרו חובות מתחום המשפט המינהלי: לא נהגו בסבירות עת הפרו את החוזה עם העמותה לאור השתייכותה הדתית, הפרו את החובה לחלק את משאבי הציבור באופן שוויוני, הפרו הבטחה מנהלית מחייבת שניתנה לעמותה.
16. הנתבעות עיוולו את עוולות הרשלנות והפרת החובה החקוקה.
17. אין להתייחס לחוות דעתו של המומחה מטעם הנתבעות, שכן הוא אינו מומחה לכתות, הגם שהציג עצמו ככזה, ורוב חוות הדעת הועתקה מאתר "ויקיפדיה" (אנציקלופדיה אינטרנטית). כמו כן, חוות הדעת ותשובותיו של המומחה מעידות על חוסר מהימנות וחוסר ידיעה בכל הנוגע לעדי יהוה.
- עדי יהוה אינה כת, והיא מוכרת כדת במדינות רבות. פעילות העמותה אינה פעילות מיסיונרית.
18. יש להקיש מפסק הדין שניתן בה"פ (חיפה) 110/06 עמותת המצפה לישראל נ' מרכז הקונגרסים הבינ"ל חיפה בע"מ (פורסם בנבו, 5.2.07), שם נאסר על הנתבעים להפלות את העמותה, ומחוו"ד היועץ המשפטי לממשלה שניתנה שם, גם לגבי המקרה הנדון בתובענה הנוכחית.

עיקרי טענות הנתבעות

19. המנהלת שחתמה על ההסכם אינה מוסמכת לחייב את הנתבעות. מבנה ביה"ס הוא בבעלות העירייה. כל התקשרות חוזית בדבר השכרת מבנים בביה"ס נעשית אך ורק באמצעות העמותה העירונית, עפ"י הסכם התקשרות בינה לבין העירייה. לא התקיימו דרישות סעיף



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 203 לפקודת העיריות לפיהן יחייב את העירייה רק הסכם החתום על ידי ראש העירייה
- 2 ומזכיר העירייה בתוספת חותמת העירייה.
- 3
- 4 20. לא ניתנה כל הבטחה שלטונית מחייבת, והמנהלת לא הייתה מוסמכת לתת הבטחה
- 5 שלטונית כלשהי ולחייב את העירייה.
- 6
- 7 21. ההסכם היה מותנה בתנאי של קבלת אישור גורם חיצוני. תנאי זה לא התקיים.
- 8
- 9 22. בריאשווילי הטעה את המנהלת שעה שלא גילה לה כי העמותה מייצגת את קהילת עדי יהוה
- 10 ואת טיב הפעולות של עדי יהוה. אילו הייתה יודעת על כך, לא הייתה מתקשרת בהסכם,
- 11 ולפיכך רשאית הייתה לבטלו, וכך עשתה.
- 12
- 13 23. ההסכם אינו חוקי ו/או מנוגד לטובת הציבור שכן הוא פוגע בטובת הקטינים הבאים בשערי
- 14 בית הספר, ומעמידם בסיכון של ביצוע פעולות להמרת דתם, כפי שעולה מפרסומי הקהילה,
- 15 ובנוסף, הפעילות פוגעת בצביון בית הספר כבית ספר יהודי ממלכתי, ולא מתאים כי
- 16 תתקיים במוסד חינוכי.
- 17
- 18 24. זכויות התובעת הן יחסיות, וכך גם ההגנה עליהן. יש לאזן בין זכויות אלה לזכויות
- 19 הקטינים, הוריהם ותושבי השכונה. אין מדובר באי מתן אפשרות טוטאלית לקיים את
- 20 אסיפות העמותה בנתניה, אלא בהימנעות מקיומה במוסד חינוכי יהודי ממלכתי. לזכויות
- 21 הקטינים לתת עדיפות על פני זכויות אחרות. העמותה טענה כי חבריה סובלים מהצקות
- 22 ולעיתים מאלימות פיזית של ממש, וגם בהיבט זה יש להגן על הקטינים שלא ייחשפו
- 23 לאלימות זו.
- 24
- 25 25. עיקרי אמונתם של עדי יהוה מנוגדים לערכי המדינה ולערכי החינוך הממלכתי, כפי שהם
- 26 קבועים בחוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953 (להלן: "חוק החינוך הממלכתי").
- 27
- 28 26. איסור פעילות התובעת בבית הספר עומד בתנאי פסקת ההגבלה.
- 29
- 30 27. מתקיים בענייננו הסייג בסעיף 3(ד) לחוק איסור הפליה, נוכח אופיו ומהותו של המקום
- 31 הציבורי שהוא מוסד חינוך ממלכתי לקטינים יהודים.
- 32
- 33 28. הנתבעות לא עיוולו עוולה כלשהי.
- 34



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

29. המומחה בקיא בתחומו וקביעותיו נכונות. כך גם קביעתו כי עדי יהוה מהווים כת היא קביעה נכונה הנתמכת גם בפסיקה הישראלית.
30. יש הבדל ניכר בין פרשת מרכז הקונגרסים בחיפה לבין המקרה הנוכחי, וגם המומחה התייחס לכך בחוות דעתו. שם מדובר היה בכנס חד פעמי במתקן ציבורי המרוחק מכל שכונת מגורים, מבלי שתהיה לכך השפעה מיסיונרית, בעוד שבענייננו, מדובר בבית ספר בלב שכונת מגורים שתושביה רחוקים באופן גורף מאמונת חברי עדי יהוה, והוא מהווה מוקד מרכזי לפעילות ילדים ובני נוער, כשהפעילות שמבקשת העמותה לקיים, היא פעילות מתמשכת, שתכליתה היא פעילות פולחנית ומיסיונרית, שנועדה לקרב לקהילה עוד ועוד מאמינים.

דיון והכרעה

31. שני נושאים עיקריים לפנינו:
- א. במישור החוזי - האם ההסכם נכנס לתוקף, או האם בוטל כדין?
- ב. במישור זכויות היסוד – האם סירוב הנתבעות להשכיר לעמותה את כתת הלימוד לצורך פעילותה פוגע בזכויות היסוד של העמותה.

המישור החוזי

האם ההסכם כלל תנאי מתלה

32. בהסכם נקבע, בין היתר, כי "תחילת הפעילות תהיה ב-2.12.08 ולאחר המצאת אישור ביטוח מצד מר גיאורגי בריאשווילי ולאחר שהנהלת ב"ס תקבל אישור הפעלה ממשד החינוך".
33. ההתייחסות לעניין התנאי המתלה היא לקבלת אישור ההפעלה, שכן לגבי התנאי השני של המצאת אישור ביטוח, הודיעה המנהלת על ביטול החוזה עוד בטרם הגיע מועד תחילת הפעילות, ולכן לא חלף אז עדיין המועד להמצאת אישור הביטוח על ידי העמותה.
34. הנתבעות טוענות כי בתנאי מתלה עסקינן, וכי נפלה טעות קולמוס בתנאי, שכן אישור ההפעלה הנדרש הוא של מינהל החינוך בעירייה, ולא כפי שנכתב. כן נטען כי התנאי המתלה לא התקיים ולפיכך ההסכם לא נכנס לתוקף.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 התובעת טוענת כי אין מדובר בתנאי מתלה, שכן אינו מתנה את כניסת החוזה לתוקף
2 בקיומו של התנאי, ומדובר באישור טכני ופורמאלי. כן טענה כי לא הוצגו לבית המשפט
3 העמדה הברורה של הערייה או של משרד החינוך לפיו אינם מאשרים את הפעילות
4 המתוכננת.
- 5
- 6 35. סעיף 27 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 [להלן: "חוק החוזים (חלק כללי)"] מקים
7 חזקה לקיום תנאי מתלה, כאשר חוזה טעון הסכמת אדם שלישי וזו לשונו:
8
- 9 **"חוזה שהיה טעון הסכמת אדם שלישי או רשיון על פי חיקוק, חזקה**
10 **שקבלת ההסכמה או הרשיון הוא תנאי מתלה".**
11
- 12 אם קיימת מחלוקת בין הצדדים בשאלה האם החוזה אכן תלוי בהתקיים תנאי מתלה, על
13 בית המשפט לפרש את החוזה ולהתחקות אחר כוונת הצדדים כפי שהיא עולה מנוסח החוזה
14 ומשאר נסיבות העניין [ע"א 4075/06 גליקמן נ' איזבצקי (פורסם בנבו, 18.2.10)].
15
- 16 36. בענייננו, השתכנעתי, ראשית, כי אכן נפלה טעות קולמוס בהסכם, וכי המנהלת, עובדת
17 משרד החינוך, לא דייקה בתנאי של האישור הנדרש, שכן עיריית נתניה היא בעלת המבנה
18 ולא משרד החינוך. כך ציינה בתצהירה ועל כך לא נחקרה. לפיכך, הכוונה הייתה כי נדרש
19 אישור הפעלה ממנהל החינוך בעיריית נתניה, ולא ממשרד החינוך. אין באמור לעיל משום
20 פגיעה בתובעת, שכן העובדה כי נדרש אישור של גורם נוסף הייתה ידועה ונזכרה בהסכם.
21
- 22 37. באשר לשאלה האם מדובר בתנאי מתלה, מקובל עלי כי יש לתת תשובה חיובית לשאלה זו.
23 ר"ח אהוד פליגלר (להלן: "רואה החשבון") המעניק ליווי מקצועי לבית הספר, נכח בפגישה
24 מיום 18.11.08 שבה נכחו גם בריאשווילי והמנהלת, ובתצהירו נכתב כי ציין בפגישה שיש
25 להוסיף הערה להסכם לפיה יש לקבל אישור נוסף כתנאי להסכם, שכן זכר שלפי עקרונות
26 "הניהול העצמי" לגבי השכרת מתקני בית הספר, חובה לקבל אישור נוסף אחר.
27 המנהלת כתבה בתצהירה כי הסעיף לפיו יש צורך בקבלת אישור הוסף על ידה בתמיכת
28 רואה החשבון.
29 בריאשווילי ציין בתצהירו כי התוספת של הצורך באישור משרד החינוך הוספה על ידי
30 המנהלת, כי רואה החשבון ציין שלדעתו ביצוע ההסכם אינו טעון אישור ממשרד החינוך,
31 וכי המנהלת ציינה כי היא מעוניינת באישור כאמור עבור עצמה ולשם גיבוי שלה. כשנשאל
32 מדוע הסכים להוספת תנאי זה, שהרי בתצהירו נכתב שבשום שלב לא התכוונו לכך שהסכם
33 השכירות או ביצעו יהיו כפופים לאישור משרד החינוך, השיב כי הדבר היה הגיוני נוכח
34 הצורך להציג אישור ביטוח על ידי העמותה.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

38. אין בהבדלים שאינם משמעותיים בין גרסאות הצדדים לעניין זה, כדי לשנות מהמסקנה הברורה כי נדרש אישור של מינהל החינוך בעירייה להסכם, וכי קבלת אישור זה היוותה תנאי מתלה. ההסכם לא נוסח על ידי עורכי דין, והקביעה כי תחילת הפעילות תהיה בתאריך שננקב בהסכם לאחר קבלת אישור הפעלה ממשרד החינוך (ולמעשה, ממינהל החינוך בעירייה כפי שנקבע לעיל), משמעותה היא כי הפעילות לא תחל בטרם יתקבל אישור כזה, וכי אם לא יתקבל האישור, לא תחל היא בכלל.
- כוונת הצדדים כי אישור זה מהווה תנאי לתוקפו של ההסכם, מתיישבת גם עם היותה של המנהלת חדשה יחסית בתפקידה, היותו של הסכם זה הפעם הראשונה בה עשתה ניסיון להשכיר מתקן של בית הספר (ר' סעיף 6 לתצהירה) והיותה של העירייה בעלים של המבנה שהתבקשה השכרתו.
- העובדה כי ההסכם נחתם לאחר שהתקיימה פגישה קודמת, ובלא להמתין לקבלת האישור, אינה מלמדת על כך שאין מדובר בתנאי מתלה, שכן זוהי מהותו של תנאי מתלה הכלול בהסכם חתום, שאין ההסכם תקף, אם לא מתקיים התנאי המתלה אותו קבעו הצדדים.
- גם אם המנהלת שימשה כשלוחה של הנתבעות או מי מהן לעניין הסכם זה, והייתה מוסמכת לחתום על ההסכם, תנאי מתלה מקובל בהסכמים הוא כי ההסכם מותנה בקבלת אישור של גורם כלשהו, כולל גורם פנימי של אחד הצדדים להסכם, כגון אישור דירקטוריון או אסיפה כללית של חברה.
39. אני קובע, אפוא, כי קבלת אישור מינהל החינוך בעירייה היווה תנאי לתוקפו של ההסכם.
40. אין ספק גם כי התנאי המתלה לא התקיים, שכן לא התקבל אישור מינהל החינוך בעירייה להסכם.
- האם יכולות הנתבעות להסתמך על אי קיומו של התנאי המתלה**
41. סעיף 28 לחוק החוזים (חלק כללי) קובע כך :
- "היה חוזה מותנה בתנאי מתלה וצד אחד מנע את קיום התנאי, אין הוא זכאי להסתמך על אי-קיומו".
42. על כך מסתמכת התובעת וטוענת כי המנהלת לא פעלה להשגת האישור, ולפיכך מנועות הנתבעות מלהסתמך על אי קיום התנאי המתלה.
43. טענה זו של העמותה אינה יכולה להתקבל.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1
- 2 המנהלת העידה בתצהירה כי לאחר חתימת ההסכם העמיקה גלישתה באינטרנט
- 3 ומשהתבררו לה מטרות העמותה, וסוג הפעילות שהיא מקיימת, פנתה למנהלת אגף חינוך
- 4 בתי ספר יסודיים בעירייה (להלן: "הגב' שפרלינג"), וזו הודיעה לה כי העירייה לא תאשר
- 5 את טיב הפעילות האמורה בין כותלי בית הספר.
- 6 אמנם, לא הובא תצהיר של הגב' שפרלינג, שיש בו כדי לחזק את דברי המנהלת, אבל
- 7 עמדתה של העירייה הובאה במכתב באת כוחה מיום 3.12.08 לב"כ העמותה בו נכתב, בין
- 8 היתר, באופן ברור ביותר, כי הנתבעות אינן נותנות הסכמתן להתקשרות החוזית עם
- 9 העמותה.
- 10
- 11 כיוון שכך, לא ניתן לומר כי המנהלת מנעה את קיום התנאי, ובוודאי שלא ניתן לומר כי
- 12 העירייה לא הביעה עמדה בנושא. המנהלת פנתה אל העירייה, וזו הביעה עמדה ברורה
- 13 ביותר לפיה איננה מאשרת את הפעילות.
- 14
- 15 44. סעיף 29 לחוק החוזים (חלק כללי), קובע כך:
- 16
- 17 "היה חוזה מותנה והתנאי לא נתקיים תוך התקופה שנקבעה לכך,
- 18 ובאין תקופה כזאת - תוך זמן סביר מכריתת החוזה, הרי אם היה זה
- 19 תנאי מתלה - מתבטל החוזה,..."
- 20
- 21 אם לא מתקיים התנאי המתלה – בטל ההסכם למפרע [ע"א 4999/97 כהן נ' מדר, פ"ד נד (2)
- 22 385, 390 (2000)].
- 23
- 24 45. בענייננו, לא רק שהתנאי המתלה לא התקיים, אלא שניתנה תשובה שלילית מהגורם
- 25 בעירייה שהיה אמור ליתן את האישור לפעילות, וזאת זמן קצר לאחר ההתקשרות, ולפיכך,
- 26 ההסכם בטל, וההודעה על ביטול ההסכם, בדין ניתנה, בשל אי התקיימות התנאי המתלה.
- 27
- 28 46. די באמור לעיל על מנת לקבוע כי ההסכם בטל בשל אי קיום התנאי המתלה, אולם נתייחס
- 29 להלן, גם לטענות החוזיות האחרות.
- 30
- 31 **סמכות המנהלת לחתום על ההסכם**
- 32
- 33 47. איני יכול לקבל את טענת הנתבעות כי המנהלת לא הייתה מוסמכת לחתום על ההסכם,
- 34 וזאת בעיקר בשל אי עמידת הנתבעות בנטל ההוכחה בעניין זה. המנהלת, עובדת משרד



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 החינוך, חתמה כמנהלת בית הספר על ההסכם עם העמותה להשכרת כיתה בבית הספר.
- 2 המסמך הוא מסמך מודפס, שבכותרתו נקובים שמות העירייה, בית הספר ומשרד החינוך.
- 3 בהסכם עצמו אין כל רמז לכך שהמנהלת אינה מוסמכת לחתום עליו, והסייג היחיד הוא
- 4 התנאי המתלה בדבר הצורך בקבלת אישור, כפי שנדון לעיל. כמו כן, שמענו מרואה החשבון
- 5 על קיומם של עקרונות "ניהול עצמי" באשר להשכרת מתקני בית הספר, בכפוף לאישור, אך
- 6 לא הוזכרה מניעה לחתימת מנהלת בית הספר על ההסכם.
- 7 מכלל נסיבות העניין עולה כי המנהלת משמשת כשלוחה של הנתבעות או מי מהן, וככל
- 8 שהנתבעות טוענות שבחתימתה על ההסכם חרגה המנהלת מההרשאה שניתנה לה, הנטל
- 9 מוטל על הנתבעות להוכיח טענה זו. בנטל זה לא עמדו (בהערת אגב אציין כי התייחסות
- 10 התובעת לסעיף 6(ב) לחוק השליחות, תשכ"ה-1965 אינה יכולה לסייע לה שכן סעיף זה
- 11 עוסק בסעדים נגד השלוח שלא נתבקשו בענייננו).
- 12
- 13 48. על מנת להוכיח את טענת החריגה מסמכות היה על העירייה להביא מי מאנשי העירייה על
- 14 מנת לסקור את סמכויות המנהלת, ובאיזה אופן חרגה מסמכויותיה אלה. כמו כן, הנתבעות
- 15 טענו כי במסגרת פרויקט "ניהול עצמי" ביוזמת העירייה ומשרד החינוך הורשו בתי הספר
- 16 היסודיים להעניק זכות שימוש במבנים ובכיתות לצורך הגדלת הכנסותיהם בכפוף לכך
- 17 שההתקשרות תיעשה באמצעות הנתבעת 2, העמותה העירונית, ובכפוף לאישור ועדה
- 18 עירונית (סעיף 4 לתצהיר המנהלת). נוכח כך, היה על הנתבעות להגיש כראיות את הוראות
- 19 הניהול העצמי, את הסכם ההתקשרות בין העירייה לבין העמותה העירונית, המסמך אותה
- 20 לטפל בהשכרת כיתות וכד', על מנת להוכיח את הטענה כי המנהלת חרגה מסמכותה. כל
- 21 זאת לא עשו הנתבעות.
- 22
- 23 49. לפיכך נדחית טענת חוסר הסמכות שנטענה על ידי הנתבעות.
- 24
- 25 **הטענה לגבי אי התקיימות תנאי סעיף 203 לפקודת העיריות**
- 26
- 27 50. הוא הדין גם בטענת הנתבעות לגבי אי התקיימות התנאי הנקוב בסעיף 203 לפקודת
- 28 העיריות, לפיו לא יחייב את העירייה חוזה הכולל התחייבות כספית מטעם העירייה אלא
- 29 אם חתמו עליו בשם העירייה בצד חותמתה ראש העיר והגזבר, ואם לא כלל החוזה
- 30 התחייבות כספית, נדרשת חתימת ראש העירייה והמזכיר בצד חותמת העירייה.
- 31
- 32 51. טענה לגבי אי קיום התנאים הנדרשים לפי סעיף 203 לפקודת העיריות לא נטענה בכתב
- 33 ההגנה מטעם העירייה. טענת העדר סמכות נטענה אמנם, אך היה צורך לפרט את הטענה כי
- 34 לא התקיימו תנאי הסעיף הנ"ל.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 בנוסף, העירייה לא מצאה מקום להגיש תצהיר של איש מעובדיה, אשר יטען כי הוראות
2 סעיף 203 לפקודת העיריות חלות על החוזה הנדון.
3 גם בתצהירה של המנהלת (שאינה עובדת העירייה) לא נטען לאי התקיימות תנאי סעיף 203
4 הנ"ל.
5
6 52. אם העירייה בחרה שלא לטעון טענה זו, לא בכתב ההגנה ולא בתצהיר מטעמה, סביר להניח
7 שיש דברים בגו, וספק רב בעיני אם חוזים הנחתמים או שנחתמו במסגרת הניהול העצמי
8 האמור של בתי הספר, היו טעונים חתימת ראש העירייה והגזבר/המזכיר בצירוף חותמת
9 העירייה, ונחתמו בפועל על ידם באופן זה.
10
11 יותר מכך, בתצהיר המנהלת נכתב כי ההתקשרות המשפטית לגבי השכרת כיתה הייתה
12 צריכה להיעשות באמצעות העמותה העירונית, כלומר מדובר בגוף אחר שהיה אמור לטפל
13 בנושא ההשכרה, ואף כאן מתעוררת השאלה הכיצד ייתכן שהעירייה טוענת, בנסיבות אלה,
14 לצורך בחתימות ראש העיר והמזכיר על ההסכם.
15
16 53. נוכח האמור לעיל, אין צורך אף לבחון האם התקיימו כאן התנאים בהם יש להגמיש
17 הדרישה הצורנית המהותית הקבועה בסעיף 203 הנ"ל (ע"א 6705/04 **בית הרכב בע"מ נ'**
18 **עיריית ירושלים** (פורסם בנבו, 22.1.09)), ויש לדחות את הטענה המבוססת על סעיף 203
19 לפקודת העיריות.
20

טענת ההטעיה

- 21
22
23 54. לטענת הנתבעים, חובת תום הלב המוטלת על נציג התובעת הייתה לגלות למנהלת את
24 זהותה של התובעת (קרי ייצוגה את קהילת עדי יהוה) ואת תכלית שכירת מבנה בית הספר,
25 וזאת טרם חתימת ההסכם.
26
27 לטענת המנהלת, בריאשווילי הסתיר את כוונתו להשכיר את כיתה בית הספר לקיום
28 פולחנה הדתי של קהילת עדי יהוה, והסתפק בכך שהציג עצמו כנציג התובעת – עמותת
29 "המצפה לישראל" – שם מטעה בעל אוריינטציה יהודית. כן טענה כי בריאשווילי נמנע
30 מלהזכיר כלל את קהילת עדי יהוה, ונקט בטקטיקה של טשטוש והטעיה. כך, נזכרה
31 המנהלת בעדותה כי במפגש מיום 18.11.08, כששאלה את בריאשווילי שאלות הבהרה לגבי
32 סוג הפעילות, התחמק מתשובה, בכך שהציג את תמונת אשתו במחזיק המפתחות וסיפר
33 עליה. בשאלה נוספת שנשאל, שמט את הפלאפון שלו על הרצפה ורכן להרימו ודיבר על
34 דברים שאינם קשורים לנושא.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 כן נטען כי אם היה בריאשווילי מוסר את הפרטים המלאים, לא הייתה המנהלת חותמת על
2 ההסכם עליו חתמה.
3
4 55. העמותה מכחישה את טענות הנתבעות, וטוענת כי לא הייתה כל הטעיה מטעמה.
5 לטענתה, הטעיה או טעות יכולות להתקיים רק מקום בו קיימת חובה על אדם לגלות את
6 העובדה שהובילה לטעות מכח חוק מפורש, נוהג ונסיבות ספציפיות, וכי לא מוטלת עליה
7 חובה לגלות את השתייכותה הדתית.
8
9 56. סעיף 15 לחוק החוזים שכותרתו "הטעיה" קובע כי:
10
11 **"מי שהתקשר בחוזה עקב טעות שהיא תוצאת הטעיה שהטעהו הצד**
12 **השני או אחר מטעמו, רשאי לבטל את החוזה; לעניין זה, "הטעיה"**
13 **- לרבות אי-גילויין של עובדות אשר לפי דין, לפי נוהג או לפי**
14 **הנסיבות היה על הצד השני לגלותן".**
15
16 57. בנוסף, סעיף 12 לחוק החוזים (חלק כללי), מטיל חובה לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב
17 במשא ומתן לקראת כריתתו של חוזה, ומכך נגזרת גם חובת גילויין של עובדות מהותיות
18 במהלך המשא ומתן. הפרתה של חובת הגילויין לפי סעיף 12 הנ"ל מהווה הטעיה, על פי
19 הסיפא של סעיף 15 לחוק החוזים (חלק כללי) (ר' גבריאלה שלו **דיני חוזים – החלק הכללי,**
20 **לקראת קודיפיקציה של המשפט האזרחי** (תשס"ה-2005) 319 (להלן: **"שלו"**).
21
22 58. הטעיה יכולה להיות גם במחדל, כפי שנקבע בסיפא לסעיף 15 לחוק החוזים (חלק כללי), וכן
23 ר' שלו, עמ' 316.
24
25 59. תחומיה של חובת הגילויין לפי הנסיבות רחבים יותר, אך מוגדרים פחות מתחומי חובות
26 הגילויין לפי דין ולפי נוהג (שלו, 320), ואכן, יש לבחון כל מקרה ונסיבותיו.
27
28 60. בכל הקשור למחלוקות העובדתיות בענייננו, איני מקבל את טענות הנתבעות בנוגע לניסיון
29 התחמקות מכוון של בריאשווילי, לענות על שאלות שנשאל. טענות אלה נטענו בתצהיר
30 המנהלת, לא היה להם גיבוי ממקור נוסף כלשהו, גם לא על ידי רואה החשבון שנכח לפחות
31 בחלק מהפגישה.
32
33 מקובל עלי עוד כי בריאשווילי מסר למנהלת את שם העמותה המתקשרת בהסכם, עמותת
34 המצפה לישראל. הדבר מובן מאליו שכן שם העמותה נזכר במפורש בהסכם, וגם המנהלת
35 אישרה כי היא חושבת שבריאשווילי נקב בשם עמותה זו (עמ' 36 ש' 12).



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

1 מקובל עלי גם כי בריאשווילי לא הזכיר את שם עדי יהוה כקהילה עבורה מיועדות
2 ההרצאות. המנהלת טענה כי בריאשווילי לא הזכיר את השם "עדי יהוה" בפגישותיהם,
3 ורואה החשבון תמך בטענתה זו. דבריהם הצטיירו בעיני כאמינים, מה גם שסביר בעיני כי
4 אם היה מוזכר השם עדי יהוה, הייתה המנהלת מעמיקה בדיקותיה טרם חתימת ההסכם,
5 שכן שם זה מוכר וידוע יותר מהשם "המצפה לישראל" הלא הוא שם העמותה.
6 בריאשווילי עצמו נשאל האם נכון הדבר שמאחר שהם נתקלים בהתנגדות במקרים בהם
7 מבוקש על ידם לשכור נכסים, הם משתדלים שלא לפרט יותר מדי מי הם, והשיב לשאלה זו
8 כך:

9
10 **"בכל מקום שאני באתי לעשות חוזה, אני מדבר על עצמי, אני אמרתי**
11 **שאני נציג התובעת. מאף אחד לא הסתרתי על מי מדובר או על איזה**
12 **נציג מאיזו עמותה מדובר..."** ובהמשך: **"לדעתי להגיד שאני נציג עמותת**
13 **המצפה לישראל זה מספיק. במקרה כזה בשבילי זה היה מספיק"** (עמ'
14 12 ש' 22-31).

15
16 נכון הדבר גם כי בריאשווילי לא פירט באופן מלא לנתבעות את תוכן האסיפות שהתכוונה
17 האסיפה לקיים.
18 בסעיף 8 לתצהיר תשובות לשאלון (נ/2), ציין מר אליפז רוזנצוייג (להלן: "רוזנצוייג") מטעם
19 העמותה כי ההרצאות תוכננו לכלול קריאת המקרא, דיון בנושא ערכי מוסר ודרך ארץ,
20 היסטוריה, ארכיאולוגיה, וחיי משפחה וקהילה.
21 לעומת זאת, בסעיף 16 לתצהירו ציין בריאשווילי כי ההרצאות אמורות להתקיים על בסיס
22 תנ"ך והיסטוריה, וגם בתשובתו בבית המשפט בעניין זה השיב כי בטוח שציין תנ"ך
23 והיסטוריה, ואינו זוכר מה ציין מעבר לכך (עמ' 14 ש' 27-29).

24
25 61. אין לי ספק, אפוא, כי בריאשווילי לא הזכיר את השם "עדי יהוה" בפני המנהלת, וכן כי ציין
26 רק חלק מנושאי ההרצאות שצויינו על ידי רוזנצוייג בתצהירו.

27
28 62. לא יכול להיות גם ספק בכך כי אילו בריאשווילי היה מציין כי העמותה השוכרת היא נציגת
29 קהילת עדי יהוה, לא הייתה המנהלת מסכימה להתקשר בהסכם. אותן בדיקות שעשתה
30 המנהלת לאחר חתימת ההסכם, אשר גילו לה כי מדובר בפעילות של עדי יהוה, הביאו לכך
31 שההסכם לא יאושר ויבוטל. אילו היה הגילוי נעשה קודם לכן, הרי על אותו בסיס לא היה
32 ההסכם כלל נחתם.

33



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

63. השאלה המרכזית היא האם הייתה חובת גילוי לפיה היה על בריאשווילי למסור את הפרטים המלאים שלא נמסרו על ידו, כפי שנוזכר לעיל, והאם הייתה על בריאשווילי חובה למוסרם לפי נסיבות המקרה.
64. באשר לנושאי ההרצאות הנוספים, איני רואה בצינום המלא נושא מהותי שחובה הייתה לגלותו.
65. באשר לציון שם קהילת "עדי יהוה", אין ספק שנושא זה מהותי יותר, שכן בשם "עמותת המצפה לישראל" אין כל רמז לכך שמדובר בקהילת עדי יהוה, אשר שמם מוכר הרבה יותר מאשר "המצפה לישראל".
66. עדיין, יש לשאול האם אין להסתפק במסירת שם העמותה, דבר המאפשר עריכת בירור אודותיה, שהרי מוסכם כי בהקשת שם העמותה במנוע חיפוש באינטרנט, מתקבלות תוצאות שיש בהן כדי לספק על נקלה למעיין מידע על הקשר בין אותה עמותה לבין קהילת עדי יהוה.
67. אני סבור כי בענייננו התקיימו נסיבות בהן הייתה חובת גילוי של הקשר בין העמותה לבין קהילת עדי יהוה, שהרי הם אלו שיבצעו את הפעילות המתוכננת בכיתה המושכרת. הנסיבה המרכזית המחייבת ביצוע האמור לעיל היא כי הכיתה המושכרת נמצאת בתוך בית ספר ממלכתי, אשר קיימות בו פעילויות של ילדים גם בשעות אחר הצהריים והערב, השעות המתוכננות של פעילות העמותה בכיתה. כפי שנראה להלן, לעובדה זו יש גם חשיבות רבה בניחות שאלת הזכויות הנפגעות עקב אי ההשכרה ושאלת ההפליה.
- כאשר עסקינן בקטינים צעירים בגילם מחד, ובפעילות המעלה חששות, כפי שעוד נראה להלן, קמה אותה חובת גילוי של מהות אותה עמותה, אשר תאפשר למשכירה לשקול את נושא ההשכרה תוך שגם העובדה כי מדובר בפעילות של עדי יהוה מצויה לנגד עיניה.
68. ואם יטען הטוען כי במסירת שם העמותה יש כדי לאפשר בירור פרטים מלאים על העמותה ופעילותה, ולכן לא הייתה מוטלת על העמותה חובת גילוי הפרטים שנוזכרו לעיל, נשיב כי סעיף 15 לחוק החוזים (חלק כללי), אינו מבחין בין מתקשר שהתיר ולא בחן את דברי הצד השני לחוזה לבין מתקשר זהיר, שעל אף זהירותו הסתבר כי הוטעה, וזאת בתנאי שיוכח קשר סיבתי בין ההטעה לבין ההתקשרות [ר' לעניין זה נינה זלצמן **הצהרה כוזבת רשלנית בשלב משא ומתן לכריתת חוזה**, עיוני משפט ח 55, 62 (תשמ"א)].
69. בענייננו, יכול וחובת זהירות ראויה חייבה את המנהלת בביצוע בדיקה יסודית של זהות ומהות העמותה המתקשרת בהסכם עוד בטרם חתימה, אך אי ביצוע בדיקה זו על ידי



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 המנהלת, ייתכן שבהסתמך על התנאי המתלה שבחוזה, ובין אם ברשלנות ובין אם לאו,
2 אינה מביאה לכך שאי הגילוי לא ייחשב כהפרה של חובת הגילוי, ומשהפרה הייתה כאן, גם
3 הטעיה הייתה כאן.
4
- 5 70. אני מודע לקשיים העומדים בפני העמותה במציאת מקומות להתכנסויותיה, וער גם לכך כי
6 גילוי האמור לעיל עלול להביא בסבירות לא נמוכה לסירוב. לכן, יובהר אין בקביעה הנזכרת
7 לעיל בדבר חובת הגילוי כדי לחרוג מד' אמותיה של החלטה זו, שהרי קביעה זו התקבלה על
8 יסוד הנסיבות שפורטו לעיל בדבר היות הפעילות מתוכננת בין כותלי בית הספר היסודי
9 הממלכתי, על כל המשתמע מכך, והימצאות אפשרית של ילדים בסביבת הפעילות בשעות
10 הפעילות. אין באמור לעיל כדי לקבוע כי במקרים אפשריים אחרים אי הגילוי על ידי
11 העמותה יהא תקין. כל מקרה ונסיבותיו שלו, ואם יידרש הדבר תיבחן שאלה זו בהתרחשות
12 אחרת, לפי נסיבותיה של אותה התרחשות.
13
- 14 71. אשר על כן אני קובע כי בנסיבות המקרה הנוכחי, הייתה חובתו של בריאשווילי שניהל את
15 המו"מ מטעם העמותה, לגלות כי העמותה מייצגת את קהילת עדי יהוה וכי הפעילות
16 המתוכננת היא פעילותה של אותה קהילה. אי הגילוי היווה הפרה של חובת הגילוי, והטעיה
17 של המנהלת, באופן המצדיק ביטול ההסכם עקב אותה הטעיה.
18
- 19 **טענת חוזה פסול**
20
- 21 72. טענה זו מסתמכת על הוראות סעיף 30 לחוק החוזים (חלק כללי) לפיהן:
22
- 23 **"חוזה שכריתתו, תכנו או מטרתו הם בלתי חוקיים, בלתי מוסריים או**
24 **סותרים את תקנת הציבור – בטל".**
25
- 26 73. הנתבעות טוענות כי החוזה אינו חוקי וכי הוא מנוגד לתקנת הציבור.
27 חוזה שאינו חוקי - שכן מדובר בחוזה שכירות של כיתה בבית ספר, והעמותה רואה בבית
28 הספר שטח הטפה להמרת דתם של קטינים, דבר האסור לפי סעיף 368 לחוק העונשין,
29 תשל"ז-1977.
30 עוד נטען כי מאחר שערכיה של העמותה נוגדים את מסורת וערכי ישראל וכן תפיסות
31 רווחות בישראל וכן נוגדים ערכים אנושיים בסיסיים, הרי פעילות העמותה בבית הספר
32 נוגדת את תקנת הציבור.
33
- 34 74. לא מצאתי מקום לקבל טענה זו של הנתבעות.
35



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

75. באשר לנושא המרת הדת, אי החוקיות אינה נובעת במישרין מהחוזה, וכבר בכך יש כדי להקשות את דרישת הנתבעות כי החוזה ייחשב כחוזה פסול.
- אמנם, בין יתר פעילויות העמותה תתכן גם אפשרות של ניסיון להמיר דתם של קטינים, ועל כך עוד נרחיב בהמשך, אך אין לומר כי אפשרות זו והחשש מכך, מביאים לכך שההסכם, אשר במהותו נועד להשכיר לעמותה מקום לקיום פעילותה ולצורך קיום הרצאות אחת לשבוע, יוגדר כהסכם שמטרתו בלתי חוקית, על פי אמות המידה של סעיף 30 לחוק החוזים (חלק כללי).
- עוד ניתן לומר כי הסנקציה הקבועה בחוק העונשין מספיקה לשם הגשמת מטרת החוק, ולא נועדה היא לפסול חוזים דוגמת החוזה נשוא תביעה זו (ר' לעניין זה שלו, עמ' 503).
76. באשר לטענה כי ההסכם נוגד את תקנת הציבור, יצוין כי המושג "תקנת ציבור" הוא מושג שסתום, אשר תוכנו ויישומן בנסיבות כל מקרה, מסורים לבית המשפט.
- כב' הנשיא שמגר קבע בע"א 614/76 פלמונית נ' אלמוני, פ"ד לא(3) 85, 94 כך:
- "הסוגיה של תקנת הציבור היא בין הנושאים שהם בבואה לתפיסות עולם ולהשקפות החיים המיוחדות למסגרת חברתית או לאומית נתונה וכי התוויית תחומיה של עילת פסלות זו ודרכי יישומה לנסיבותיו של כל מקרה הן מלאכתה העצמאית והייחודית של כל שיטת משפט.**
- זאת ועוד, אך מובן שהתפיסות בכגון דא משתנות עם חלוף העיתים ומבטאות תמיד את אמונותיה ודעותיה של אותה התקופה. בתי-המשפט מוסיפים למגוון הקיים של מקרים בהם מופעל העקרון או אף גורעים ממה שהיה מקובל בעבר וכל זאת במסגרת היישום של העקרון הכללי הרחב, שהוזכר לעיל, למערכת נסיבות קונקרטיות זו או אחרת."**
- כב' הנשיא ברק קבע כי בקביעת היקפה של "תקנת הציבור" נדרשת עריכת איזון פנימי בין ערכים ואינטרסים מתנגשים, העשויים לסתור זה את זה, כאשר תקנת הציבור היא התוצאה המתקבלת מהערכים והעקרונות המעצבים את תוכנה (ע"א 6601/96 AES System Inc. נ' סער, פ"ד נד(3) 861, 850 (2000); דנג"ץ 4191/97 רקנט נ' בית-הדין הארצי לעבודה, פ"ד נד(5) 363, 330 (2000).
77. אין לשכוח כי גם אם השימוש בהוראה זו בסעיף 30 לחוק החוזים (חלק כללי) הפך לשימוש נרחב יותר בפסיקה מאז שנות ה-90 (ר' שלו עמ' 511 ואילך), עדיין יש לנהוג בשימוש זה בזהירות רבה.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

1 גם כב' הנשיא ברק, אשר דגל בעשיית שימוש מרחיב בתקנת הציבור לעניין בטלות חוזים
2 במשפט הפרטי, ציין בפסק הדין בדנג"ץ 4191/97 **רקנט נ' בית-הדין הארצי לעבודה**, פ"ד
3 נד(5) 330, (2000) כי כשם שאסור להפוך את מושג "תקנת הציבור" לאות מתה, כך אסור
4 לגרום לכך שביטולם של חוזים בשל תקנת הציבור ייהפך לעניין יומיומי (שם, עמוד 364).
5 לא כל שכן, כב' השופט זמיר, אשר נמצא בדעת מיעוט באותו פסק דין קובע כך:

6
7 **"תקנת הציבור, כמכשיר לביטול חוזים, אף כי אינה סוס פרא, היא**
8 **מכשיר מסוכן. בעצם, מבחינת החוזה, היא נשק קטלני. אסור שהיד**
9 **תהיה קלה על ההדק. אמנם ראוי להשתמש בה כדי לבטל חוזה במקרה**
10 **שבו החוזה סותר באופן ברור ערכי יסוד או מוסכמות חברתיות או צורך**
11 **בסיסי של הציבור. במקרה כזה, אדם סביר העומד מחוץ לחוזה היה**
12 **אומר בלי להתלבט הרבה, כי חוזה כזה, אף שהוא מוסכם על הצדדים,**
13 **אינו נסבל על-ידי הציבור. או אז החוזה סותר את תקנת הציבור. אולם,**
14 **לדעתי, לא ראוי להשתמש בה כדי לבטל חוזה שהצדדים הסכימו לו**
15 **ואחרים סמכו עליו, רק משום שהוא אינו משקף גישה ראויה בעיני אדם**
16 **נאור, שלא בהכרח הוא מייצג את האדם הסביר"** (שם, עמ' 373).

17
18 ר' גם דעתה של ד"ר שלו, בספרה שנוכר לעיל, ולפיה הגישה הראויה כלפי תקנת-הציבור
19 היא, גישה התומכת כרצון הצדדים כפי ביטוי בחוזה, וכי ההתערבות השיפוטית בחוזה
20 צריכה להישמר למקרים נדירים, ואל לה להפוך לעניין שבשיגרה (גבריאלה שלו **דיני חוזים**
21 **– החלק הכללי, לקראת קודיפיקציה של המשפט האזרחי** (תשס"ה-2005) 324).

22
23 78. בעניין החוזה שלפנינו, נשוא הדיון, אין לשכוח כי בחוזה שכירות עסקי, וכך בראש
24 ובראשונה יש להתייחס אליו.

25 באספקלריה של חוזה השכירות מבקשות למעשה הנתבעות לקבוע על יסוד ערכי היסוד של
26 המדינה לעומת אלה של העמותה, כי אין למעשה לאפשר לעמותה לקיים פעילות במתקן
27 ציבורי כלשהו, ולתוצאה כה מרחיקת לכת לא ניתן להגיע, אף לא לפי הגישה המרחיבה
28 שנוכרה לעיל. פעילות העמותה לא הוצאה מחוץ לחוק, וגם אם קיימים לעדי יהיה עקרונית
29 וערכים שאינם מקובלים על רוב הציבור, והסותרים בחלקם ערכים המקובלים על רוב
30 הציבור, הרי הערך של זכות העמותה וזכות חברי קהילתה לחופש הפולחן והדת, מחייב כי
31 לא ייקבע, שחוזה לשכירת מקום פעילותה של העמותה ייחשב כחוזה הנוגד את תקנת
32 הציבור.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

1 אמנם, אין באמור לעיל כדי לקבוע כי יש לאפשר לעמותה לקיים את פעילותה בכל מקום
2 ציבורי, ועל כך עוד יורחב להלן, אך כאמור, חוזה לשכירת מקום לפעילות העמותה, לא יוכל
3 להיחשב כנוגד את תקנת הציבור.
4

5 79. אשר על כן יש לדחות את טענת הנתבעות כי החוזה בטל על יסוד סעיף 30 לחוק החוזים
6 (חלק כללי).
7

הבטחה שלטונית

8
9
10 80. העמותה טענה גם כי לעמותה ניתנה הבטחה מנהלית מחייבת. אין לקבל טענה זו, שהרי
11 עסקינן בהסכם בין הצדדים, ומקום בו נמצאו עילות לביטול אותו הסכם, לא ניתן
12 להשתמש בדרך עוקפת של "הבטחה שלטונית", על מנת להקנות תוקף להתחייבות שבוטלה
13 באופן תקף לפי דיני החוזים. כל זאת, מבלי שיהא צורך לעסוק בשאלה האם אכן התקיימו
14 התנאים הנדרשים למתן אותה הבטחה מנהלית מחייבת נטענת.
15

סיכום המישור החוזי

16
17
18 81. נמצאו לעיל שתי עילות תקפות לביטול/בטלות ההסכם.
19 העילה האחת היא אי התקיימות התנאי המתלה שנקבע על ידי הצדדים בהסכם.
20 העילה השנייה היא עילת ההטעיה, כפי שנסקרה לעיל.
21

זכויות היסוד וטענת ההפליה

22
23
24 82. השאלה שנותרה, ואשר הועלתה באופן רחב היקף בסיכומי הצדדים, ובעיקר בסיכומי
25 התובעת, היא האם רשאויות היו הנתבעות לסרב להשכיר לעמותה את כתת הלימוד.
26

זכויות היסוד ויחסיות

27
28
29 83. טענתה הכללית של העמותה היא כי מעשי ומחדלי הנתבעות מהוות אפליה הפוגעת בזכויות
30 יסוד "חוקתיות על חוקיות" של העמותה, וזאת עוד בטרם ייבחנו הוראות חוק איסור
31 הפליה.
32

33 84. העמותה טוענת כי אי אישור פעילותה בתחומי בית הספר מהווה פגיעה בזכויות המוקנות
34 לה בהתאם לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, אשר לפיו יש להימנע ככל הניתן מפגיעה



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

1 בכבודו של האדם, ומתוקף כך, יש לאזן בין החוקים השונים, באופן שבו אם ישנה פגיעה,
2 תהיה היא מינימלית ככל הניתן. עוד נטען לפגיעה בזכות התובעת לשוויון, דהיינו הזכות
3 שלא להיות מופלה. כן נטען לפגיעה בזכות התובעת לחינוך, שכן לא התאפשר לה על ידי
4 הנתבעות לקיים פעילות בתחומי תרבות, חינוך והרחבת ההשכלה לרבות פעילויות דת.
5 בנוסף, נטען לפגיעה בחופש הדת, הפולחן, המצפון והאמונה של התובעת.
6 העמותה טוענת עוד כי באיזון שיש לבצע בין הזכויות והערכים המתנגשים, גוברת זכותה
7 של התובעת לקיים את הפעילות המבוקשת, שכן זכויות התובעת עולות בקנה אחד עם הדין
8 לרבות חוק חינוך ממלכתי ומטרותיו. נטען גם כי הנתבעות היו יכולות להציע הצעות
9 חלופיות לתובעת, כגון שינוי שעות הפעילות או הצעת מקום אלטרנטיבי לקיומה.
10 עוד נטען כי הפגיעה החמורה בזכויות היסוד של התובעת אינה עומדת בפסקת ההגבלה
11 שבסעיף 8 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.
12
13 85. הנתבעות אינן חולקות על כך כי לחברי העמותה קיימת זכות לחופש דת ופולחן אותה
14 רשאים הם לממש במדינת ישראל הדמוקרטית. עם זאת, זכויות אלה אינן מוחלטות אלא
15 יחסיות ויש לאזן בין זכויותיה של העמותה מחד, לבין זכויות הקטינים הפוקדים את בית
16 הספר, הוריהם ושאר תושבי השכונה הבאים בשערי. קיום זכותה החוקתית של התובעת
17 לקיים את מפגשי הקהילה, אין פירושה שיש לאפשר מימושה בכל עת ובכל תנאי, מה גם
18 שלא לשלל מהעמותה זכותה לקיים את מפגשיה בעיר נתניה, אלא רק להימנע מקיומה
19 במוסד חינוכי יהודי ממלכתי.
20 הנתבעות מביאות דוגמאות לעיכוב מימוש זכויות חוקתיות (למשל, זכות יהודי לעלות להר
21 הבית).
22 בהתנגשות בין זכויות יסוד של בגירים לזכויותיהם של קטינים וטובתם, ניתנה בחוק
23 ובפסיקה עדיפות לזכויות קטינים. בענייננו, נחשפים הקטינים לאפשרות של נסיונות
24 להמרת דתם, וכן לתקריות אלימות, שכן העמותה ציינה כי חברי הקהילה סובלים לעתים
25 מאלימות פיזית.
26 הנתבעות ציינו גם את עדיפות האינטרס הציבורי כאשר עיקרי אמונתם של חברי העמותה
27 מנוגדים לעקרונות חוק החינוך הממלכתי, וכן לערכים הישראליים עליהם מחויבת המדינה
28 להגן מכוח החוק, ומכוח זכותה להתקיים כמדינה יהודית.
29 הנתבעות טענו לפעילות מיסיונרית של העמותה ולכך שאין מקום כי הממסד הציבורי
30 החינוכי הלאומי, שנציגו כאן הוא בית הספר הממלכתי, יתן חסות לפעילות מיסיונרית
31 המעודדת הצטרפות לקהילה הנוצרית הייחודית, שאין לעודדה, מה גם שקיום פעילות בבית
32 ספר מצטיירת כגושפנקה הניתנת על ידי בית הספר לפעילות זו.
33 כן טענו כי יש לעשות שימוש בעקרון הזהירות המונעת.
34 אישור לתובעת לקיים פעילותה במתחם יוכל לשמש תקדים לגורמים אנטי ציוניים רבים,
35 שירצו לקיים פעילות דומה במתחמי בתי ספר בארץ.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 פסקת ההגבלה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו מתקיימת.
- 2
- 3 86. אין מחלוקת כי לעמותה ולחבריה זכויות יסוד הנזכרות בתביעה, שהעיקרית שבהן היא
- 4 הזכות לחופש הדת והפולחן, שהרי טענה מרכזית של העמותה כי הסירוב להשכיר לה את
- 5 כיתת הלימוד לצורך פעילותה נובע מדתם של חברי העמותה.
- 6
- 7 על זכות זו נאמר לא אחת כי היא מוכרת כזכות יסוד של האדם (ר' בג"צ 1890/03 **עיריית**
- 8 **בית לחם נ' מדינת ישראל-משרד הבטחון** (פורסם בנבו, 3.2.2005), והסקירה בסעיף 12
- 9 לאותו פסק דין).
- 10
- 11 עם זאת, באותו פסק דין נקבע כי "חופש הפולחן אינו חופש מוחלט. זהו חופש יחסי, אשר
- 12 עשוי, במקרים מסוימים, לסגת מפני אינטרסים ציבוריים או מפני זכויות יסוד אחרות"
- 13 (סעיף 14 לפסק הדין).
- 14 גם בבג"צ 292/83 **נאמני הר הבית נ' מפקד משטרת מרחב ירושלים**, פ"ד לח(2) 449, 455
- 15 (1984) נאמר בעניין זה כך:
- 16
- 17 "חופש המצפון, האמונה, הדת והפולחן, עד כמה שהוא מוצא מכוח
- 18 האמונה אל פועל המעשה, אינו חופש מוחלט... חופש המצפון, האמונה
- 19 הדת והפולחן הוא חופש יחסי. יש לאזן בינו לבין זכויות ואינטרסים
- 20 הראויים אף הם להגנה, כגון הקניין הפרטי, הציבורי וחופש התנועה.
- 21 אחד האינטרסים שיש להתחשב בהם הוא זה של הסדר הציבורי ובטחון
- 22 הציבור"...
- 23
- 24 דוגמאות נוספות לכך שזכות הדת והפולחן (כמו גם זכויות יסוד נוספות) אינן מוחלטות
- 25 וניתן להגביל מימושן מתוך התחשבות באינטרס הציבורי ניתן למצוא בפסקי הדין הבאים:
- 26 בג"ץ 3641/03 **תנועת נאמני הר הבית נ' הנגבי**, פסקה 3 (פורסם בנבו, 28.4.03); בג"ץ
- 27 7311/02 **האגודה לסיוע ולהגנה על זכויות הבדואים בישראל נ' עיריית באר שבע** (פורסם
- 28 בנבו, 22.6.11).
- 29
- 30 **פעילות העמותה, רעיונותיה וערכיה**
- 31
- 32 87. על מנת לבחון את האינטרסים המתנגשים, גם לאור המיקום בו מבקשת העמותה לקיים
- 33 את פעילותה, בית ספר ממלכתי יסודי, שומה עלינו לבדוק את מהות הפעילות שמבקשת
- 34 העמותה לקיים בכיתה המושכרת, ולאור הטענות שנשמעו גם את ערכיה ועקרונותיה של
- 35 קהילת עדי יהוה.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

מומחה הנתבעות

- 1
- 2
- 3 88. על שאלה זו ניסה להשיב המומחה מטעם הנתבעות, ד"ר גבי זהר (להלן: "המומחה"), אשר
- 4 הגיש חוות דעת אודות ארגון עדי יהוה.
- 5
- 6 89. אציין, ראשית, כי אינני מקבל את טענות העמותה בדבר העדר מומחיות של המומחה
- 7 בתחום אודותיו נתבקש להעיד. המומחה הציג עצמו כעובד סוציאלי מוסמך בעל תואר
- 8 ראשון ושני בעבודה סוציאלית ותואר ד"ר בחינוך, מומחה בטיפול במשפחות שמי מילדיהן
- 9 הצטרף לכתות מיסטיות, ומחבר ספר העוסק, בין היתר, בתופעת הכתות המיסטיות,
- 10 המלמד נושא זה במכללות ובגופים פרטיים. כמו כן, ציין כי ראיין אנשים מעדי יהוה בשנות
- 11 ה-80 וה-90, נפגש עם מנהיגי כתות, משפחות נפגעי כתות, וטיפל בשני מטופלים מעדי יהוה
- 12 בשנתיים האחרונות. ציין גם שעבר לימוד מעמיק מאוד כולל עם טובי המומחים בנושא זה
- 13 מארה"ב כבר בשנות ה-80 ובמהלך כל השנים מתעדכן ולומד תחום זה.
- 14
- 15 90. התובעת תקפה את מומחיותו של המומחה, בכך שאין לו השכלה אקדמאית בתחום הדתות
- 16 והכתות, כי חלק גדול מחוות דעתו מועתק מאתר "ויקיפדיה", וכי חקירתו העלתה סתירות
- 17 בין תשובותיו לבין הכתוב בחוות הדעת, ואי שליטה של המומחה בכתוב בחוות הדעת.
- 18
- 19 91. היותו של אדם מומחה בתחום מסוים, אינה מחייבת כי תהיה לו השכלה אקדמאית באותו
- 20 תחום. מומחיות יכולה להירכש בדרכים שונות, ולא דווקא בלימודים אקדמאיים, הגם
- 21 שאין מחלוקת כי ללימודים אקדמאיים תרומה בלתי מבוססת למומחיותו של אדם.
- 22 לגבי המומחה ד"ר זהר, הפרטים שהוצגו בסעיף 89 לעיל מלמדים על מומחיות בתחום, שלא
- 23 נרכשה על דרך של לימודים אקדמאיים, ואין מקום לבטל מומחיות זו.
- 24
- 25 אני מקבל את טענת התובעת כי חלק לא קטן מחוות דעתו של המומחה, זהה לפרטים
- 26 ב"אתר ויקיפדיה" אודות עדי יהוה. מקובל עלי כי מצופה ממומחה שיאסוף את החומרים
- 27 נשוא חוות דעתו שלא מהאנציקלופדיה האינטרנטית, ואולם אין להתעלם מכך כי החומר
- 28 המצוי באתר ויקיפדיה אודות עדי יהוה, לקוח בחלקו מתוך אתר עדי יהוה באינטרנט.
- 29 "קיצור הדרך" בו נקט המומחה אינו תקין, אפוא, אך אין בו כדי לגרוע ממומחיותו של
- 30 המומחה ומתקפותה של חוות הדעת אותה הגיש.
- 31
- 32 באשר לטענת התובעת לחוסר מומחיות של המומחה אשר עלה מחקירתו, עיינתי בסיכומי
- 33 התובעת בעניין זה, ולא מצאתי כי יש לקבל טענה זו. המומחה לא ידע להשיב מהו שמו של
- 34 מנהיג יהוה היום, אך אין בכך כדי ללמד על העדר מומחיות של המומחה בתחום בו העיד.
- 35 כך גם לגבי השאלה באילו מדינות מוכרים עדי יהוה כדת, עליה לא ידע המומחה להשיב



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 במדויק. שאלות נוספות שנשאל המומחה, והמובאות על ידי התובעת בסיכומיה, אינן
- 2 מעידות על העדר התמצאות או מקצועיות של המומחה, מה גם שלעיתים הביאה התובעת
- 3 לפני המומחה נתונים שונים מנתוניו, בלא שיהיה לנתוני התובעת ביסוס (למשל, לגבי מספר
- 4 עדי יהוה בישראל, בו נקב ב"כ התובעת במספר 1,000, בעוד שהמומחה נקב ב-4,000 עדי
- 5 יהוה בישראל).
- 6
- 7 לפיכך איני מקבל את טענות התובעת נגד המומחה.
- 8 92. אציין גם כי הממצאים לגבי קהילת עדי יהוה אינם לקוחים רק מחוות דעת המומחה, אלא
- 9 גם מנתונים שנשאבו מתשובותיו של בריאשווילי ומפרסומים שונים של קהילת עדי יהוה
- 10 בעצמה.
- 11
- 12 93. בחוות דעת המומחה, ציין כי קהילת עדי יהוה מהווה כת לכל דבר. העמותה מתנגדת
- 13 לתיאור זה, וטוענת כי מדובר בדת ולא בכת.
- 14 טענת המומחה נתמכת בפסק הדין בע"א 2266/93 פלוני נ' פלוני, פ"ד מט(1) 221 (1995),
- 15 שם נדון מקרה בו הצטרפה בת זוג לעדי יהוה, וזו נקראה "כת" לאורך פסק הדין.
- 16 איני רואה עם זאת צורך להכריע במחלוקת זו, שכן איני סבור שהדבר נדרש לצורך ההכרעה
- 17 במחלוקת העיקרית בתיק. בין אם מדובר בכת ובין אם מדובר בדת, תוצאת פסק הדין לא
- 18 תשתנה.
- 19
- 20 94. המומחה מציין בחוות הדעת כי עדי יהוה עוסקים בפעילות מיסיונרית, עוברים בזוגות
- 21 מדלת לדלת ומנסים לשכנע אנשים להצטרף לשורותיהם.
- 22 המומחה מציין ערכים והשקפות של עדי יהוה, כגון שבבוא יום הדין יישארו רק חברי הכת
- 23 בחיים.
- 24 כך, ציין גם כי יחסי מין הומוסקסואליים ויחסים לפני הנישואים נחשבים לחטא חמור,
- 25 הפלה נחשבת לרצח, הימורים אסורים וקיים עידוד לצניעות. עדי יהוה אינם תורמים דם,
- 26 אינם מקבלים דם ואינם מאפשרים השתלת איברים, גם במצבים מסכני חיים. נאסר על
- 27 שירת המנון או הצדעה לדגל, חגים דתיים וחילוניים אינם נחגגים. עדי יהוה אינם מכירים
- 28 בסמל, המנון ודגל המדינה, שוללים השתתפות ביום השואה וביום הזכרון לחללי צה"ל.
- 29 הקהילה מאמינה בקיומו של השטן כשליט סמוי של העולם, המצוי בארגונים פוליטיים
- 30 ובדתות אחרות להם היא מתנגדת.
- 31 עוד ציין המומחה כי תכני עדי יהוה מנוגדים לערכי מדינת ישראל.
- 32 כן ציין המומחה שמטרתה הברורה של העמותה היא לעסוק בפעילות פולחנית ומיסיונרית
- 33 בלב שכונה בנתניה, ולהפיץ את רעיונותיהם בין תושבי השכונה, לקדם את פעולות עדי יהוה
- 34 ולקבל לגיטימציה לפעולותיהם באמצעות שימוש במתקן רשמי של משרד החינוך והעירייה.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

כן ציין כי פעילות ממושכת כזו עלולה לחשוף לאורך זמן תושבים רבים ובמיוחד קטינים לפעילות הארגון.

מיסיונריות

95. במילון אבן שושן מוגדר מיסיונר כ: "שליח, חבר מיסיון, אדם הנשלח להפיץ תורה, אדם הנשלח לרכוש נפשות", ובהיבט זה של פעולות מיסיונריות של עדי יהוה, אוששו דברי המומחה על ידי בריאשווילי ועל ידי פרסומי קהילת עדי יהוה.

על פי פרסום באתר הרשמי של עדי יהוה, מדובר בארגון המונה "מיליוני עדים ואלה עסוקים בהטפת הבשורה ביותר מ-230 ארצות" (נ/4 סעיף 1). הארגון מחולק לקהילות המקיימות אסיפות מספר פעמים בשבוע, כשהחומר הנלמד מבוסס על המקרא. בכל קהילה יש זקני קהילה שעליהם מוטלת עיקר האחריות בהדרכת הקהילה, הם דואגים לצרכים הרוחניים של הקהילה ויכולים להיות מקור נחמה והדרכה בעתות משבר (נ/4).

בריאשווילי הוא "זקן הקהילה" (למרות גילו הצעיר, בן כ-30 שנה) בנתניה, ומארגן את אסיפות קהילה בעיר. בריאשווילי ציין בעדותו כי נתניה חולקה על ידו לשטחים קטנים, וכי חברי הקהילה בוחרים שטחים הקרובים לבתיהם על מנת ללמד אנשים אחרים "ולבשר את הבשורה" (עמ' 18 ש' 25-18). כשנשאל בריאשווילי מה מטרת הארגון, השיב הוא כך:

"אנחנו עוברים לאנשים, באים אליהם ובעצם קודם אנחנו עשויים חקירה בכתבי הקודש וידע שאנחנו קיבלנו אנחנו רוצים להעביר. למשל תקווה, מה שהבנו מכתבי הקודש אנחנו מעבירים לאחרים, מי שמעוניין אומר אני מעוניין. זה יכול להיות ברחובות או מבית ובית" (פרוט', 21.6.11, עמ' 17, ש' 31-28).

בריאשווילי לא ציין את המטרה הסופית של הפצת הבשורה, אולם האתר הרשמי של עדי יהוה, מתאר במפורט לא רק את הפעילות, אלא גם את מטרתה: הוספת מאמינים נוספים לארגון והטבלתם:

"הקהילה המקומית... היא המרכז של הכרזת הבשורה הטובה באזור מגוריד. את שטח ההטפה שעליו אחראית הקהילה מחלקים לשטחים



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

1 קטנים יותר, ואותם מחלקים לעדים כדי שישתדלו לשוחח עם האנשים
2 בכל בית ובית...בארגון עדי יהוה כל מבשר הוא חשוב, כל אחד מן
3 העדים...מבשר באופן אישי ומספר לזולת על מלכות האלוהים...דיווחים
4 על פעילות ההטפה מגיעים בסופו של דבר למרכז העולמי ושם עורכים
5 ומוציאים לאור ספר שנה. מדי שנה מתפרסמת טבלת נתונים בחוברת
6 המצפה...בשני פרסומים אלה מופיעים דיווחים מפורטים על הישגיהם
7 השנתיים של עדי יהוה בפעילות ההכרזה על יהוה ועל מלכותו
8 שבראשות המשיח ישוע...עדי יהוה מקדישים מדי שנה יותר ממיליארד
9 שעות להכרזת הבשורה הטובה, ומחלקים מאות מיליוני פריטי ספרות.
10 מדי שנה נטבלים יותר מ-300,000 איש" (נ/5).

11
12 במלים ברורות אלה מתוארת מטרה מרכזית של ארגון עדי יהוה והיא ניהול פעילות
13 מיסיונרית מסועפת ואינטנסיבית, על מנת לספח לשורותיהם מאמינים נוספים ולהטבילים.
14
15 בריאשווילי אישר כי דיווחים על פעילות ההטפה אכן נשלחים על ידו למרכז העולמי (עמ' 18
16 ש' 26-27).
17 כמו כן, מחולקות על ידי העמותה חוברות לצרכים הסברתיים.
18

19 96. תוספת משמעותית לאמור לעיל היא כתבה מכתב עת בשם "עורו" מטעם התובעת
20 שכותרתה "צעירים שואלים...כיצד אבשר לחברים מבית הספר?". כתבה זו הגיעה לידי
21 המומחה לאחר חקירתו בבית המשפט, כפי שהוסבר בתצהירו שצורף לבקשה להגשתה.
22 הכתבה (בתוספת פסקת הסבר על כתב העת) הוגשה לפי היתר שניתן על ידי בית המשפט
23 בהחלטה מפורטת מיום 7.12.11, תוך שנקבע כי התובעת רשאית לחקור את המומחה על
24 תצהירו, נקבע דיון לצורך זה, והגשת הסיכומים עוכבה.
25 לאחר מכן הודיעה התובעת כי היא מוותרת על חקירת המומחה, תוך שהיא מציינת כי אין
26 בהערה זו כדי להעלות או להוריד.
27

28 להלן מספר מובאות מהכתבה הנזכרת לעיל:
29 "בקרב המשיחים האמיתיים, יש צעירים המעריכים את הזכות הנעלה שהפקיד בידם
30 אלוהים לחלוק עם אחרים את אמונתם. אלפי עדי יהוה צעירים עוברים מבית לבית
31 ונוטלים חלק במלאכת ההטפה".
32 "פעילויות כיתתיות מעניקות הזדמנויות טובות לחלוק את האמת המקראית".
33 "...אין זה מפליא שיהיה מצפה מכל משיחי להצהיר בפומבי על אמונתו...ומכאן החשיבות
34 לשוחח עם עמיתך לספסל הלימודים".
35 "אין די בנוכחות באסיפות הקהילה עם הוריד".



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 "ככל שאמונתך תירבה כך יבער בך הצורך לדבר עם אנשים בכלל ועם חבריך ללימודים
- 2 בפרט".
- 3 "צעירה בשם רבקה מודה כי בעבר פחדה להיתקל במישהו שהיא מכירה כשהייתה
- 4 מבשרת, אבל היא גילתה ש"אם תגיד להם שאתה משיחי ושאתה מבשר מבית לבית, הם
- 5 עשויים לשאול אותך, "האם תגיע גם אלי?".
- 6 אך מדוע לחכות לפגישה מקרית? נסה למצוא הזדמנויות לבשר כבר בבית הספר...נערה
- 7 בשם...מציינת: "בית הספר הוא שטח הטפה שרק אנחנו יכולים לפעול בו". ואכן, צעירים
- 8 רבים מנצלים את ההזדמנות שיש להם לבשר באקראי בבית הספר".
- 9
- 10 מכתבה זו אנו למדים כי הפצת הבשורה על ידי חברי ארגון עדי יהוה היא מטרה מרכזית
- 11 הנטועה עמוק בשורשי הארגון, עד כי מעודד הוא נערים ונערות להפיץ את אמונותיהם בבית
- 12 הספר (אותו הוא רואה כשטח הטפה נוסף) ובקרב תלמידי בית ספר, על מנת לצרפם לשורות
- 13 הארגון.
- 14
- 15 97. האמור לעיל שומט כל בסיס לדרישת העמותה לאפשר לה קיום פעילותה בתחומי בית
- 16 הספר.
- 17
- 18 98. שידול או פיתוי להמרת דת של בגיר אינו מהווה עבירה (אלא אם כן כרוך הוא בהבטחות
- 19 לכסף, שווה כסף או טובות הנאה חומריות – ר' סעיף 174א לחוק העונשין).
- 20 לא כך הדבר לגבי שידול של קטין להמיר את דתו. סעיף 368(א) לחוק העונשין קובע כי
- 21 "העורך טקס המרת דתו של קטין או עושה פעולה אחרת המביאה לידי המרת דתו של
- 22 קטין, בניגוד להוראות סעיף 13א לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-
- 23 1962, דינו - מאסר ששה חדשים".
- 24 סעיף 368 (ב) לחוק העונשין קובע כי "המשדל קטין, בפניה ישירה אליו, להמיר דתו, דינו -
- 25 מאסר ששה חדשים".
- 26
- 27 99. שטחו של בית הספר אינו מתרוקן בשעות אחר הצהריים והערב, אלא מוסיפים להגיע אליו
- 28 ילדים לצורך פעילויות שונות. בית הספר משמש כמתנ"ס המקומי של שכונת גבעת
- 29 האירוסים ומופעל על ידי עמותה מיסודה של החברה למתנ"סים, ופועלות בו גם מחלקת
- 30 הספורט של העמותה העירונית ומועדונית לילדי רווחה. בנוסף לכך, מתקיימת בבית הספר
- 31 בשעות אלה ועד שעות הערב המאוחרות פעילות בית ספרית כגון ימי גיבוש חברתי, מסיבות,
- 32 טקסים, ימי הורים וכו'. הפעילויות המתנ"סיות נמשכות עד שעה 20:00 ולעתים עד 22:00.
- 33 קיימת גם ספריה עירונית הפתוחה לשימוש התלמידים עד סגירת המתנ"ס. קיימים גם
- 34 מגרשי ספורט והם וחצר בית הספר משמשים לפעילות חופשית של הילדים (ר' סעיפים 5, 18
- 35 לתצהיר המנהלת).



בית משפט שלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 כפי שצוין שם, במהלך כל השעות הללו תנועת הילדים בבית הספר בלתי פוסקת.
- 2
- 3 100. לאור המטרה הדומיננטית של ארגון עדי יהוה להפיץ את הבשורה על ידי מאמיניו בקרב
- 4 אחרים, במטרה לצרפם לשירותיו, ולמעשה להמיר את דתם, תוך שהוא רואה גם בשטחו
- 5 של בית ספר שטח הטפה המיועד להפצת רעיונות הארגון, לא ניתן לומר כי פעילות הארגון
- 6 בבית הספר היא פעילות של מתן הרצאות בלבד, וקיים חשש ממשי ביותר לכך שהימצאות
- 7 אנשי קהילת עדי יהוה בשטח בית הספר וקיום אסיפותיהם בו יהווו כר להפצת רעיונות אלה
- 8 לא רק למבוגרים אלא גם לקטינים, ולניסיונות לגייסם לשורות הארגון. הפעילות של
- 9 "הבאת הבשורה" לאחרים היא פעילות מרכזית של הארגון, ומהווה חלק בלתי נפרד
- 10 ממהותו, כך שאין כל סיבה להניח כי דווקא בהתכנסויות אנשי הארגון בבית הספר בנתניה
- 11 יגבילו הם את עצמם להרצאות בלבד, ויוותרו על פעילויות נוספות באסיפותיהם, כפי
- 12 שמתוארות באתר עדי יהוה, ועל הפעילות המרכזית של גיוס מאמינים נוספים לשורותיהם,
- 13 אגב התכנסויותיהם אלה, תוך ניצול סביבת ההתכנסות לצורך זה.
- 14 יש לציין כי כפי שעולה מתצהיר תשובות לשאלון של העמותה נ/3, לאסיפות התובעת
- 15 בנתניה מגיעים בד"כ כ-23 אנשים כולל ילדיהם ובהם קטינים. לאור המאמר בכתב העת
- 16 "עורו" שקטעים ממנו צוטטו לעיל, ואשר מעודד להשתמש בשטח בית הספר כשטח הטפה
- 17 לקטינים, אין ספק שהחשש שהובע לעיל, אף גובר. יש לזכור כי כשמדובר בקטינים
- 18 המצויים בתהליך התגבשות חינוכי ותהליך התבגרות פסיכולוגי, חשופים הם יותר מאחרים
- 19 לתכנים שונים, לרבות אלה המופצים על ידי העמותה, באופן העלול להביא למסגרת
- 20 הארגון (ר' חו"ד המומחה).
- 21
- 22 101. שעות הפעילות הנקובות בהסכם (30: 18 - 30: 21) חופפות לשעות בהן מתקיימות פעילויות
- 23 לקטינים, וקטינים מצויים בשטח בית הספר באופן אינטנסיבי, וגם העתקת שעות השכרת
- 24 הכיתה לשעות מאוחרות יותר, לא הייתה מועילה לאור השעות המאוחרות בהן מסתיימות
- 25 פעילויות הקטינים.
- 26
- 27 102. עוד מקובל עלי כי היות העמותה ופעילותה חשופות לגילויי אלימות (ר' סעיפים 15-16
- 28 לסיכומי התובעת), מחייבת להרחיק פעילות זו ממתחם ההומה קטינים, ילדים ובני נוער,
- 29 על מנת למנוע סיכון לקטינים.
- 30
- 31 103. מתן אפשרות לעמותה לקיים את פעילותה בתוך בית הספר, בכיתת לימוד, מעבירה גם מסר
- 32 לכאורי לקטינים כאילו מעודד בית הספר את הפעילות ונותן לה את חסותו.
- 33
- 34 104. לא רק לעמותה ולחבריה יש זכות לכבוד אלא גם לקטינים, ויש להגן עליהם מפני חשיפה
- 35 לניסיונות להפצת רעיונות ואמונות במטרה להגיע לתוצאה של המרת דתם (גם אם זו



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

תבשיל במועד מאוחר יותר), כאשר יש ברעיונות אלה גם כדי להשפיע על טובתם הכללית של הקטינים בזמן הנוכחי. ר' לעניין זה ע"א 2266/93 פלוני נ' פלוני, פ"ד מט(1) 221 (1995) המתייחס לקטינים אשר אמם הצטרפה לארגון עדי יהוה. בית המשפט העליון הותיר על כנו את החלטת בית המשפט קמא אשר קבעה כך:

"אשר לחינוך הילדים, האשה תמנע מלקחת את הקטינים למפגשים ולפעילויות של הכת ותמנע מללמד את הילדים על מנהגים דתיים של הכת ולא תשפיע עליהם בכל צורה שהיא להמנע מהשתתפותם בחגים, בחגיגות, באירועים חברתיים המקובלים בחברה הישראלית, וזאת עד הגיעם של הילדים לבגרות או לבגרות נפשית מספקת, על פי חוות דעת פקידי הסעד והעובדים הסוציאליים שיעמדו בקשר עם המשפחה, לפיה מסוגלים הם להתמודד עם הקונפליקט בין אמונתם של הוריהם ויכולים לגבש את דעתם העצמית על הדרך בה ירצו לבחור" (שם, עמ' 262).

עוד יש להגן על בטחונם האישי של הקטינים ולא לחוששם לאלימות אפשרית כלפי חברי העמותה, היכולה לפגוע אף בהם.

105. מכל ההיבטים שנזכרו לעיל, אין זה מתאים ואין זה נכון כי פעילות העמותה תתקיים במבנה בית הספר.

106. די בכל אלה על מנת לקבוע כי זכויות היסוד של העמותה וחבריה נסוגות מפני זכויות הקטינים הנזכרות לעיל. עם זאת, נעמוד, עוד בקצרה, ככל הניתן, על שאלת ערכי הארגון.

ערכי ארגון עדי יהוה ועמידתם מול ערכים אחרים

107. הערכים ותכני העמותה וקהילת עדי יהוה לא עלו רק מחוות דעת המומחה, אלא גם מחומרים של הארגון עצמו ומעדותו של בריאשווילי, והם יובאו להלן בתמצות הנדרש (האסמכתאות לאמור להלן מופיעות בעמ' 5-6 לסיכומי הנתבעות):

- א. עדי יהוה אינם משתתפים במלחמות וכפועל יוצא מכך נמנעים מלהתגייס לצבא.
- ב. עדי יהוה אינם מתערבים בעניינים פוליטיים, וכפועל יוצא נמנעים מהצבעה בבחירות לכנסת.
- ג. עדי יהוה מאמינים כי השטן שולט בעולם, וכי הוא מתעה גם באמצעות סגידה לארגונים פוליטיים.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 ד. עדי יהוה מתנגדים לתרומת דם ותרומת איברים וכן לחיסונים שמקורם בדם גם אם
2 אלה נועדו להצלת חייהם שלהם.
- 3 ה. עדי יהוה מאמינים כי יש לקיים את כל חוקי האדם שאינם מתנגשים עם חוקי
4 האלוהים (בחוק גיוס חובה קיימת התנגשות כזו). על דרך השלילה ניתן לומר כי עדי
5 יהוה לא יקיימו את החוקים המתנגשים עם חוקי האלוהים.
- 6 ו. חברי הקהילה אינם משתתפים בטקסי יום הזכרון לחללי צה"ל ואינם עומדים
7 בצפירה ביום הזכרון.
- 8
- 9 108. סעיף 2 לחוק חינוך ממלכתי קובע כי מטרות החינוך הממלכתי הן אלה:
- 10
- 11 (1) לחנך אדם להיות אוהב אדם, אוהב עמו ואוהב ארצו, אזרח נאמן למדינת
12 ישראל, המכבד את הוריו ואת משפחתו, את מורשתו, את זהותו התרבותית
13 ואת לשונו;
- 14 (2) להנחיל את העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל ואת ערכיה של
15 מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ולפתח יחס של כבוד לזכויות
16 האדם, לחירויות היסוד, לערכים דמוקרטיים, לשמירת החוק, לתרבותו
17 ולהשקפותיו של הזולת, וכן לחנך לחתירה לשלום ולסובלנות ביחסים בין בני
18 אדם ובין עמים;
- 19 (3) ללמד את תולדות ארץ ישראל ומדינת ישראל;
- 20 (4) ללמד את תורת ישראל, תולדות העם היהודי, מורשת ישראל והמסורת
21 היהודית, להנחיל את תודעת זכר השואה והגבורה, ולחנך לכבדם;
- 22 (5) לפתח את אישיות הילד והילדה, את יצירתיותם ואת כשרונותיהם
23 השונים, להרחיב את אופקיהם התרבותיים ולחשפם לחוויות אמנותיות, והכל
24 למיצוי מלוא יכולתם כבני אדם החיים חיים של איכות ושל משמעות;
- 25 (6) לבסס את ידיעותיהם של הילד והילדה בתחומי הדעת והמדע השונים,
26 ביצירה האנושית לסוגיה ולדורותיה, ובמיומנויות היסוד שידרשו להם
27 בחייהם כבני אדם בגרים בחברה חופשית, ולעודד פעילות גופנית ותרבות
28 פנאי;
- 29 (7) לחזק את כוח השיפוט והביקורת, לטפח סקרנות אינטלקטואלית,
30 מחשבה עצמאית ויוזמה, ולפתח מודעות וערנות לתמורות ולחידושים;
- 31 (8) להעניק שוויון הזדמנויות לכל ילד וילדה, לאפשר להם להתפתח על פי
32 דרכם וליצור אווירה המעודדת את השונה והתומכת בו;
- 33 (9) לטפח מעורבות בחיי החברה הישראלית, נכונות לקבל תפקידים ולמלאם
34 מתוך מסירות ואחריות, רצון לעזרה הדדית, תרומה לקהילה, התנדבות
35 וחתירה לצדק חברתי במדינת ישראל;
- 36 (10) לפתח יחס של כבוד ואחריות לסביבה הטבעית וזיקה לארץ, לנופיה, לחי
37 ולצומח;
- 38 (11) להכיר את השפה, התרבות, ההיסטוריה, המורשת והמסורת הייחודית
39 של האוכלוסיה הערבית ושל קבוצות אוכלוסיה אחרות במדינת ישראל,
40 ולהכיר בזכויות השוות של כל אזרחי ישראל;
- 41 (12) לחנך להכרה בקדושת החיים ולהנחיל תודעת בטיחות וזהירות, לרבות
42 בטיחות בדרכים.
43



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

109. חוזר מנכ"ל משרד החינוך בנוגע לפתיחת בתי ספר לפעילות בשעות אחה"צ והערב (נספח
"א" לתצהיר המנהלת) קובע סייג לפיו "...ובלבד שתוכני פעולה אלה לא יעמדו בסתירה
למטרות החינוך, כפי שנוסחו בסעיף 2 של חוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953, ולאופיו של
המוסד שבו עומדים לקיים פעולות אלה".
110. מגבלה זו ברורה ומובנת מאליה, שכן, אין זה ראוי ואין זה הולם, כי פעילות במסגרת בית
ספר ממלכתי תעמוד בסתירה למטרות החינוך ולאופי בית הספר בו מתקיימת הפעילות.
קיום פעילות מסוימת במוסד חינוכי לילדים מעניק אף במשתמע גושפנקא לפעילות
המתקיימת בין כתליו, ואף בשל כך יש צורך כי הפעילות המתוכננת תהלו את מטרות
החינוך ואופיו של המוסד החינוכי.
111. מבלי להעמיק בכל תג ותג של ערכי ואמונת עדי יהוה, בולט לעין, כי במספר מישורים ערכים
אלה אינם מתיישבים עם מטרות החינוך, והכוונה היא לאי השתתפותם של עדי יהוה
בבחירות, דבר המנוגד לעקרון המדינה הדמוקרטית. בנוסף, העקרון כי אין לקיים חוקי
מדינה המתנגשים עם חוקי האלוהים פוגע אף הוא באושיות הדמוקרטיה ובעקרון שלטון
החוק ושמירתו. אי השתתפות עקרונית בטקסים ממלכתיים בעלי מכנה משותף נרחב
ביותר, עומדת בסתירה לערך של מעורבות בחברה הישראלית. הימנעות מתרומות דם,
חיסונים שמקורם בדם והשתלות מנוגדת לערך של קדושת החיים.
- גם בטענות התובעת כי ערכים שונים הקבועים בחוק חינוך ממלכתי מתיישבים עם מתן
היתר לקיום פעילות העמותה בבית הספר (ובעיקר ערך לסובלנות, הרחבת אופקים, והכרה
בזכויות השוות של כל אזרחי המדינה), אין כדי לגרוע מכל אותם ערכים ואמונות של
קהילת עדי יהוה העומדות בסתירה למטרות החינוך הממלכתי, כפי שנוזכר לעיל.
- לא למותר יהיה גם להביא את האמור בפסק הדין בע"א 2266/93 פלוני נ' פלוני, פ"ד מט(1)
221, 272 (1995):
- "השופט קמא ציין כי העימות בין אמונת הכת לבין היהדות חריף
הוא, וכי החשיפה משפיעה על טובתו הכללית של הקטין, וכי לא
יכול להיות ספק שהתייחסות אל האמונה שאותה מפיצה הכת אינה
עולה בקנה אחד עם העקרונות, המנהגים, הדעות והנלמד בחברה
היהודית בארץ, בין במסגרת בית הספר ובין מחוצה לה.
בקביעות אלה אין מקום להתערב".



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

- 1
- 2 אמירה זו מובילה אותנו גם אל הסעיף הבא, לגבי אופיו של בית הספר.
- 3
- 4 112. בנוסף לאמור לעיל, אין גם ספק כי בהתרת קיום פעילות, גם כזו הקשורה באמונתם ודתם
- 5 של המשתתפים בפעילות זו, יש לבחון כי אין היא עומדת בסתירה לאופיו של המוסד בו
- 6 מתקיימת הפעילות, כפי שנקבע בחוזר המנכ"ל שנוכח לעיל.
- 7
- 8 העמותה ביקשה לקיים את פעילותה המתוכננת בבית ספר ממלכתי יסודי בו לומדים
- 9 תלמידים יהודים (או ברובם המכריע תלמידיו הם יהודים למעט בודדים). אין מדובר
- 10 במקום ציבורי "נייטרלי", אלא בבית ספר בו מתחנכים ולומדים תלמידים אלה, וגם בשעות
- 11 שלאחר שעות הלימודים בהן ביקשה העמותה לקיים את פעילותה, מתקיימות פעילויות של
- 12 התלמידים בבית הספר.
- 13 בין אם מדובר בכת ובין אם מדובר בדת, עדי יהוה הם קהילה נוצרית ייחודית עם ערכים
- 14 מיוחדים, וקיום פעילותה של קהילה זו במסגרת מבני בית הספר סותר את אופיו של בית
- 15 הספר בו מתחנכים בני הדת היהודית (או שרובם המכריע הם בני הדת היהודית).
- 16 האינטרס הציבורי והרצון לשמור על אופיו של בית הספר ככזה המתואר לעיל, אינם נסוגים
- 17 מפני הזכות לחופש הפולחן והדת של העמותה וחבריה אלא גוברים עליהם.
- 18 איני סבור כי תשובה זו הייתה משתנה אילו היה מבקש ארגון מוסלמי לקיים את פעילותו
- 19 וטקסיו הדתיים בבית הספר היהודי, ותשובה זהה הייתה מתקבלת אילו הייתה עמותה
- 20 יהודית מבקשת לקיים אסיפות, טקסי תפילה וכד' בבית ספר נוצרי, למשל, ובמיוחד כאשר
- 21 נלווה לכך גם רצון לעשות נפשות. מקובלת עלי גם תשובת המנהלת כי פעילות שיכולה
- 22 להיחשב כמיסיונרית אינה צריכה להתקיים בבית הספר (עמ' 43 ש' 18), תהא אשר תהא
- 23 דתם של מקיימי הפעילות.
- 24 האינטרס הציבורי לשמור על אופיו הייחודי של בית הספר מבחינת דתם של תלמידיו גובר
- 25 במקרה זה באופן ברור על רצון העמותה הנוצרית לקיים את התכנסויותיה, טקסיה
- 26 ותפילותיה (הבהרתי לעיל כי איני מקבל את הטענה כי מדובר בהרצאות בלבד), בבית ספר
- 27 יהודי דווקא.
- 28
- 29 113. לכן, ואף מבחינת האמור לעיל אין לאפשר קיום פעילותה המבוקשת של העמותה בין כתלי
- 30 בית הספר.
- 31



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

פסקת ההגבלה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו

114. בענייננו, אין אנו מגיעים לפסקת ההגבלה בסעיף 8 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, שכן החוקים בהם עסקינן והמגבילים את זכויותיה של העמותה לקיים פולחנה בבית הספר (חוק העונשין, חוק חינוך ממלכתי) הם חוקים שחוקקו לפני חקיקתו של חוק היסוד האמור. בעניינם של חוקים אלה קובע סעיף 10 לחוק היסוד כי "**אין בחוק-יסוד זה כדי לפגוע בתקפו של דין שהיה קיים ערב תחילתו של חוק-היסוד**", דהיינו תוקפו של הדין הקודם נשמר גם לאחר חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, גם אם פרשנות הדין הקודם תושפע מחוק היסוד [ר' לעניין זה למשל, בג"צ 6820/12 שמי נ' כנסת ישראל (פורסם בנבו, 24.12.12); ע"א 8622/07 רוטמן נ' מע"צ – החברה הלאומית לדרכים בישראל בע"מ סעיף 36 לפסק הדין (פורסם בנבו, 14.5.12)].

115. עם זאת, בקצירת האומר ומבלי להרחיב בכך, אציין כי אילו נדרש הייתי לבחון האם פגיעה בזכויות שלפי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו הינה כדין ובהתאם לפסקת ההגבלה שבסעיף 8 לחוק היסוד האמור, הייתה שאלה זו נענית בחיוב.

חוק איסור הפליה

116. סעיף 3 (א) לחוק איסור הפליה אוסר, בין היתר, על הפליה במתן כניסה למקום ציבורי או בהספקת שירות במקום הציבורי מחמת דת או קבוצה דתית.

117. מבלי להיכנס להיבטים שונים הכרוכים בהחלת החוק האמור על ענייננו, הרי על יסוד האמור לעיל בפסק דין זה, ניתן לקבוע כי ככל שהייתה הפליה מצד הנתבעות באי הרשאת שכירת כיתת הלימוד על ידי העמותה, הרי חלק מהטעמים לאותה הפליה היו בשל פעילות מיסיונרית של אותה עמותה, ולא מחמת דתם של חברי העמותה כשלעצמה או היותה קבוצה דתית כשלעצמה.

118. בנוסף, סעיף 3(ד) לחוק האמור קובע כי אין רואים הפליה לפי סעיף 3 "**כאשר הדבר מתחייב מאופיו או ממהותו של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי**".

בענייננו, ראינו כי אי מתן האפשרות לשכור את כיתת הלימוד לקיום אסיפות קהילת עדי יהוה נובע בראש ובראשונה מהעובדה כי מבקשים לקיים את פעילותה של העמותה בבית ספר ההומה קטינים גם בשעות הפעילות המבוקשות, ומחמת אופיו של בית הספר בו לומדים תלמידים יהודים.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

לפיכך, וככל שיש צורך בכך, קיימת בענייננו תחולה להוראות סעיף 3(ד) לחוק איסור הפליה.

119. יודגש כי פסק דין זה מתייחס לשאלת קיום פעילות התובעת בתוך בית ספר יסודי ממלכתי, ואין מניעה כי התובעת תקיים את התכנסויותיה ואסיפותיה במקומות אפשריים אחרים, ואף הנתבעות מכירות בזכותה זו של העמותה.

טענות נוספות של התובעת

120. התובעת שטחה בפני בית המשפט יריעה רחבה של טענות וטענות (אציין כי היקפם של הסיכומים וסיכומי התשובה של התובעת היה ניכר מאוד ומעבר לנדרש), אך בעקבות הדיון המפורט שלעיל, אין מקום לאותן טענות שנתרו ולא נדונו עד עתה בפרוטרוט.

121. כך, לדוגמא, יש לדחות את טענות התובעת לגבי עוולת הרשלנות ועוולת הפרת החובה החקוקה, שכן, נוכח אי כניסת ההסכם לתוקף או זכות הנתבעות לבטל את ההסכם, כמו גם זכותן שלא להשכיר את כיתת הלימוד לתובעת, אין כל בסיס לטענות בעניין עוולות אלה.

122. באותו אופן, וכדוגמא נוספת אין גם בסיס לטענות התובעת כנגד הנתבעות שמקורן בתחום המשפט המינהלי (כגון סבירות ההחלטה המינהלית), ויש באמור לעיל כדי להביא לדחייתן.

פסק הדין בנושא מרכז הקונגרסים

123. העמותה ביקשה ללמוד גזירה שווה מפסק הדין שניתן בה"פ (מחוזי חיפה) 110/06 עמותת המצפה לישראל נ' מרכז הקונגרסים הבינ"ל-חיפה בע"מ (פורסם בנבו, 5.2.07).

באותו פסק דין ניתן על ידי בית המשפט צו האוסר על הנתבעות להפלות את התובעת מחמת דת, השתייכות דתית או טעם דומה אחר, ולהימנע לפיכך מלסרב להתקשר עם התובעת בהסכם לקיום כנסים במרכז הקונגרסים הבינ"ל בחיפה, באותם תנאים מסחריים או דומים להם שהתקיימו בין הצדדים בחמש השנים האחרונות.

פסק הדין הנ"ל ניתן בהסכמת הנתבעים שם, לאחר שהוגשה עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה יש באי ההסכמה של הנתבעים להוסיף ולהשכיר את המרכז לצורך קיום כנסים משום הפליה אסורה כלפי התובעת.



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

124. המומחה מטעם הנתבעות התייחס לכך בסעיף 7 לחוות דעתו וקבע כך:
- 1
2
3 "בבואי לבחון את החלטת בית המשפט המחוזי בנושא הכנס החד
4 פעמי של קהילת "עדי יהוה" במרכז הקונגרסים בחיפה, לעומת
5 הדרישה לקיים פעילות שוטפת על בסיס קבוע בבית ספר בנתניה,
6 אי אפשר שלא לראות בהבדל גדול. מחד גיסא, מדובר במתקן
7 ציבורי, מרוחק מכל שכונת מגורים ומרכז קהילתי אורבני בעיר,
8 שנועד לשמש באופן חד פעמי את בני הקהילה מבלי שתהיה לכך כל
9 השפעה מיסיונרית אמיתית, שעיקרו שימוש לצרכים פנימיים של
10 חברי הקהילה. מאידך גיסא, במקרה עסקינן, מדובר בבית ספר בלב
11 שכונת מגורים שתושביה רחוקים באופן גורף מאמונתם של חברי
12 "עדי יהוה", בית ספר שמיועד להוות מוקד פעילות רציף ומרכזי
13 של ילדים ובני נוער בלב השכונה והעיר. הפעילות אותה מבקשת
14 העמותה לקיים, תכליתה פעילות פולחנית ומיסיונרית שנועדה
15 לקרב לקהילה עוד ועוד מאמינים.
16 אין להשוות בחומרתו את השימוש החד-פעמי שהותר לקהילת "עדי
17 יהוה" במרכז הקונגרסים בחיפה, שאינו מסמל שום ערך חינוכי,
18 המרוחק מכל מרכז עירוני ונמצא בקצה העיר, לעומת שימוש
19 מתמשך וקבוע בבית ספר הנחשב כמוקד קהילתי וחינוכי במרכז
20 של שכונה ועיר".
125. אני מסכים לכך שיש לעשות אבחנה בין אותה פרשה שנדונה בפסק דין מרכז הקונגרסים
22 לגבי המקרה הנוכחי.
23 המקום הציבורי שם הוא מרכז קונגרסים המיועד לכנסים, בעוד בענייננו מדובר בכיתת
24 לימוד שמבקשים להשכרה לשעות שלאחר פעילות בית הספר.
25 מקום הכנס שם היה בבניין שיעודו לקיום כנסים, בעוד שכיתת לימוד אינה משמשת בדרך
26 כלל לקיום אסיפות של קהילה דתית.
27 אין להשוות קיום כנס במרכז קונגרסים, מקום "נייטרלי" וחף מאיפיונים ייחודיים, לקיום
28 פעילות בלב בית ספר בעל איפיונים ייחודיים משלו.
29 הקהל במרכז קונגרסים שונה מקהל התלמידים הקטינים הנמצא במתחם בית הספר גם
30 לאחר שעות הלימודים.
31 הכנס או הכנסים נשוא פסק הדין הנ"ל הם חד פעמיים ולא התכנסויות שבועיות כבענייננו,
32 שמטרתן הנחזית היא לקרב ולצרף לקהילת עדי יהוה מאמינים נוספים.
33 באותו פסק דין לא עלה נושא המיסיונריות בקרב קטינים, כפי שעלה בענייננו.
34



בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 1282-09 עמותת המצפה לישראל נ' העמותה לחינוך בלתי פורמלי בנתניה ואח'

תיק חיצוני:

126. בכל האמור לעיל יש להבדיל מקרה אחד ממשנהו, ומכאן גם נובעת התוצאה השונה בשני המקרים.
127. יצוין כי יומיים לפני המועד שנקבע לתחילת שמיעת הראיות, ביקשה התובעת להורות על צירוף היועץ המשפטי לממשלה להליך זה, בהתאם להוראות פקודת סדרי הדין (התייצבות היועץ המשפטי לממשלה) [נוסח חדש] (להלן: "פקודת סדרי הדין").
- בהחלטה מיום 8.3.11 נקבע כי אין מניעה לכך שהמבקשת תפנה ליועץ המשפטי לממשלה ותבקש ממנו לשקול התייצבות בהליך זה, שהרי ליועץ המשפטי לממשלה שיקול דעת להתייצב בהליך מסוים ולהשמיע את דברו, לפי סעיף 1 לפקודת סדרי הדין.
- ככל הנראה (וגם למיטב זכרוני, שכן לא מצאתי אסמכתא לאמור להלן), בחרה התובעת שלא לפנות אל היועץ המשפטי לממשלה בעניין זה.

סיכום

128. אשר על כן אני דוחה את תביעת התובעת.
129. התובעת תשלם לנתבעות הוצאות ההליך בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום הוצאתן ועד התשלום בפועל, וכן שכ"ט עו"ד בסך 20,000 ₪.
- ניתן היום, י"ח אדר תשע"ד, 18 פברואר 2014, בהעדר הצדדים.

יחזקאל קינר, שופט